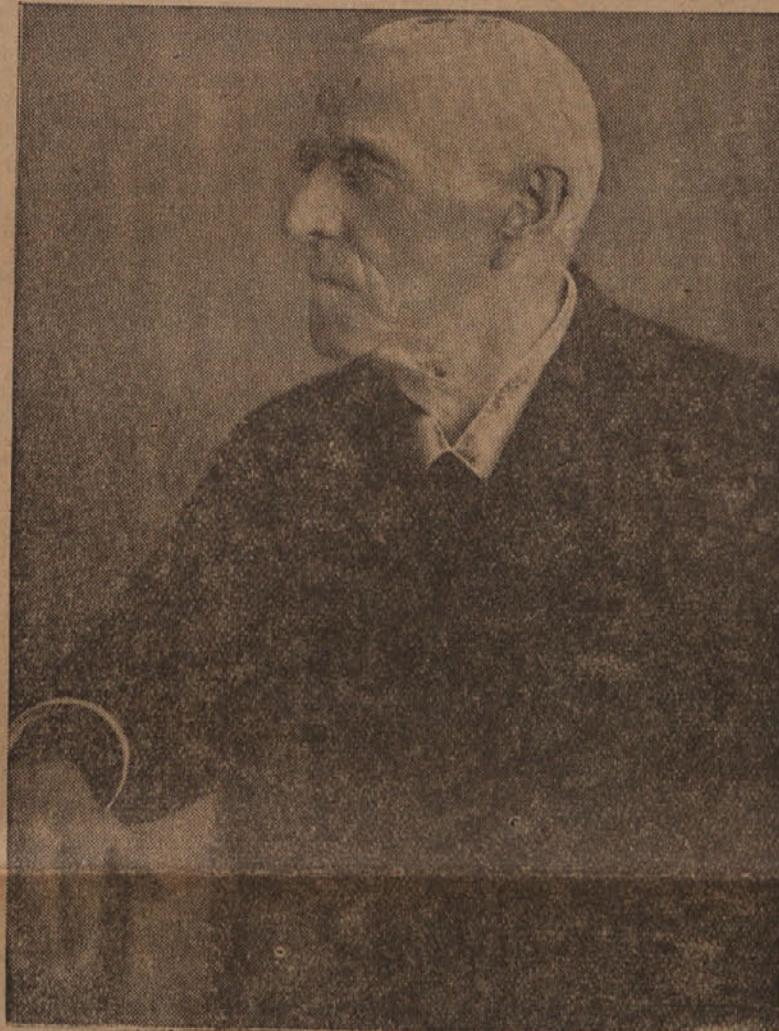

Od
U p
I ja
Dr. Čermelj Lavo
Dvorakova 6/II
L J U B L J A N A
Što Te je za borbu dao i oanjino.
RIKARD KATALINIC JERETOV

STRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

VJEKOSLAV SPINČIĆ

U subotu dne 27. maja popodne umro je na Sušaku posljednji iz historijskog istarskog Trolista, veliki sin Istre, borac i stvaralac prof. Vjeoslav Spinčić.

Sa Spinčićem odlazi posljednji veliki predstavnik druge po redu generacije narodnih preporoditelja Istre. Ta generacija ušla je u politički život početkom osamdesetih godina i odmah uskočila u prve rebove. Ona je vidjela plamen nacionalizma, koji se izvao iz iskre što su je upalili prije buditelji: Dobrila, Vitezović, Baštjan, Karabatić, Ujević i drugi njihovi vršnjaci, stvarala je put do uspjeha kroz poraze i pobjede, kao plod toga doživjela je pobjedu na izborima 1907. godine, zanos do svjetskoga rata i napokon katastrofu koja je nakon rata naglo došla. Nijedna generacija u prošlosti Istru nije imala tako tragičan udes kao ova. Cilav svoj život, svu energiju ona je uzidala u zgradu narodnog preporoda u Istri, a nakon rata ona je izdaleka moralna posmatrati kako bivaju uništavani plodovi njenih rada. Morali su biti svjedoci barbarskoga razaranja svojega truda. Oni su nekada isli po Istri, bodrili narod, dizali kulturno i ekonomski i tako osposobljavali jedan mali narodni organizam za bolji život, a svojih posljednjih godina doživjeli su vracanje Istru u gore prije od onih u kojima se nalazila prije početka njihova djelovanja. Mandić umire za rata u vremenu, kada se sa zebnjom očekivao konac ljudskoga klara, pjesnik Karačić liježe u grob shrvan nasiljem talijanskih okupatorskih vlasti, a Laginja i Spinčić provode ovde ostatke svojega života, koji je i onako pripadao prošlosti — ljepšoj i boljoj.

Generacija ispred njihove bila je srećnija. Ona je doduše osjetila sve tegobe velikoga napora, kada se još bilo na početku, u momenitima očajavala je gledajući kako je težak put do oslobođenja istarskoga seljaka protiv kojega se urotila sila dvaju gospodara, ali je ona ipak mogla otici spokojno i pouzdanjem u mladji naraštaj koji će ići dalje na njihovu putu.

Težak je položaj i naša današnje generacije. Ona je pred ratom vidjela ljepše, prošla je kroz rat, njeni su ideali doživjeli udarac, ali i nakon svega u nje je ostala vjera u bolju budućnost i energija da se za nju radi. Stariji naši nalazili su se na koncu svojega života s tragičnim osjećajem da u ovoj našoj ukupnoj tragediji ne mogu poslužiti svojom nekadašnjom snagom i ener-

gijom, koju su u Istri žrtvovali kroz godine i decenije. Ali je od onoga njihova rada ipak nešto ostalo. Ma kavo bilo stanje našeg naroda pod Italijom, rad Spinčića i drugova nije bio uzaludan. Naš se seljak može ponovno vraćati u ekonomsko rostvo talijanske gospode, iz koga su ga izbavljali njegovi pravci, narodne škole mogu biti pretvorene u talijanske, sve može biti porušeno, što je gradjeno iz materije, ali mimo toga ostat će nešto dok bude u Istri našega čovjeka i naše riječi. Sve mogu oduzeti, ali dok bude srca tinjat će u njemu iskra koju je užegao plamen Spinčićev i njegovih drugova.

Kada danas gledamo na svoju blizu prošlost, pred očima nam se redaju imena, datumi, brojke. Makar ta suha shema sama za sebe mnogo govori, ipak su to samo mrtvi svjedoci teških borba, velikih napora. U njima treba znati osjetiti puls onoga vremena, napetost energije pojedinaca i cjeline u nastojanju da se osigura dostojni život. Bile su to teške borbe, a herojski dio u njima izvršio je baš Spinčić i njegova generacija.

U novijoj povijesti Istru pojava ove druge generacije označena je jasno njenim shvatanjem i djelovanjem. Krug radnika prije ove generacije koji se kasnije okupio oko »Naše Sloga« bio je odgodjen u doba kada je u Evropi nastajao potpuni preokret. Ta generacija bila je svjedok dogodjaja četrdesetstosme u svijetu i Hrvatskoj, pratiла je Jelačićevu vojnu, a Austrija se u to vrijeme ljujala u svojim temeljima. Ideje o pravim naroda, o slobodi primio je u sebe i tadašnji istarski naraštaj. Ti mlađi ljudi, koji su potekli iz skromnih seljačkih kuća, osjetili su dužnost da nešto porade za svoj narod u njegovoj užoj domovini. Mogli su započeti tek tza apsolutizma.

Mogli su započeti tek tza apsolutizma. U svome radu su se sukobili s teškom realnošću. Na jednoj strani bila je Austrija sa svojim zastarjelim upravnim sistemom, koji je u Istri favorizirao talijansku manjinu. Ova je — na drugoj strani — onda bila već politički organizirana držeći sve pozicije u zemlji. Svoj privilegirani položaj nastojala je što jače učvrstiti sluteći opasnost ako Slaveni zatraže jednom svoje pravo. Borba što ju je započela prva generacija, već zbog maloga broja radnika, isprva se pojavljivala nekako plaho. Ona nije odmah bila oštro uperena protiv austrijskog sistema i Talijana, koliko je isla za tim da i samoga seljaka učijepi svijest o njegovu

pravu, da ga liši svih onih predrasuda, koje su se u njemu nakupile kao posljedica dugotrajna života u podredjenom položaju.

Tada se više nego kasnije vjerovalo, da će u momentu kada seljak postane svijestan svoje snage doći za njega bolja vremena i da kod toga neće biti toliko otpora sa strane Austrije i Talijana. Otvorene kakve hrvatske škole, kojih je onda u svemu bilo par, kakva vijest da se narod dobro držao prigodom općinskih, pokrajinskih ili državnih izbora, bili su dogodjaji. Moralo se bili zadovoljno i s najmanjim znakom napretka. Prilikе su bile teške, kad god govorio do očaja, a ljudi koji su se u Trstu našli oko »Naše Sloga« ili na rijetko u samoj pokrajini, bila je tek šaćica. Kada su bili izbori za carevinsko vijeće ili pokrajinski sabor, bilo je poteškoća, koga će se kandidirati. Za izbora u carevinsko vijeće morao je iz Zadra doći Dr. Vitezović da kandidira u istočnom dijelu Istre, a Dobrila morao se primiti kandidature u zapadnim kotarima. To je bilo za izbora godine 1873., kada je narod po prvi put birao zastupnike. Šest godina kasnije bilo je još nezgodnije. Uz Vitezovića, čija je domena ostala istočna Istra s otocima, u zapadnoj Istri bio je postavljen za kandidata mletački Slovenec Anton Klobučić. Njega je »Naše Sloga« preporučila kao čovjeka našeg naroda, ali je on u stvari više nego sve drugo bio austrijski činovnik. Nešto bolje bilo je s postavljanjem kandidata za pokrajinski sabor u Poreču.

Od čitave najstarije generacije jedino za Baštjanu i Vitezoviću može se reći da su imali jači politički smisao. Baštjan je svoja politička opažanja jednostavnim stilom približavao putem »Naše Sloga« shvatajući puka, a Vitezović je i za naše doba tip okretnog, spremnog i neuromornog parlamentarca.

Rad u Istri u prva dva decenija nije bio sistematisiran. U prilikama, kakve su bile šezdesetih godina, morao je pojedinačno protegnuti aktivnost na razna područja, i odatle je nužno u djelovanju izbijao neke vrste dilektantizam.

Spinčićeva generacija unijela je u rad više sistema. U vremenu, kada se u Hrvatskoj razvila borba stranaka u saboru i izvan njega, i oni su sami unijeli u Istru program i političke metode. Ispod njih su se i oni bavili drugim radom. Spinčić je pisao u novine, Laginja je radio književno, a Mandić bio je već nastavnik u Zagrebu, ali što dalje oni su postajali sve izrazitiji politički ljudi. »Edinost«, političko društvo koje je svoju organizaciju proteglo i na Istru, postojalo je već nekoliko godina prije, no ljudi koji su se potpuno posvetili javnom političkom djelovanju, bila je ta druga generacija. Ona je u politički život unesla i radikalizam, koji je primila u Hrvatskoj pod utjecajem Ante Starčevića. Taj radikalizam imao je u Istri svoj poseban razlog, jer ako igdje a to su interesi Hrvata bili baš u njih ugroženi i to sa dviju strana, sa strane Talijana i Nijemaca. Međutim se ta ekskluzivnost nije mogla toliko ispoljiti u idejnom pogledu. To je bio više radikalizam u političkim metodama, jer u Istri nije se mogla praviti razlika ni između Hrvata i Slovenaca, a kamoli između samih Hrvata. Spinčić je to 1908. prigodom proslavice koju su mu u Kastvu priredili prijatelji i poslovatelji o šezdesetogodišnjici istaknuo jasnim riječima.

Spinčićeva generacija unijela je u rad više sistema. U vremenu, kada se u Hrvatskoj razvila borba stranaka u saboru i izvan njega, i oni su sami unijeli u Istru program i političke metode. Ispod njih su se i oni bavili drugim radom. Spinčić je pisao u novine, Laginja je radio književno, a Mandić bio je već nastavnik u Zagrebu, ali što dalje oni su postajali sve izrazitiji politički ljudi. »Edinost«, političko društvo koje je svoju organizaciju proteglo i na Istru, postojalo je već nekoliko godina prije, no ljudi koji su se potpuno posvetili javnom političkom djelovanju, bila je ta druga generacija. Ona je u politički život unesla i radikalizam, koji je primila u Hrvatskoj pod utjecajem Ante Starčevića. Taj radikalizam imao je u Istri svoj poseban razlog, jer ako igdje a to su interesi Hrvata bili baš u njih ugroženi i to sa dviju strana, sa strane Talijana i Nijemaca. Međutim se ta ekskluzivnost nije mogla toliko ispoljiti u idejnom pogledu. To je bio više radikalizam u političkim metodama, jer u Istri nije se mogla praviti razlika ni između Hrvata i Slovenaca, a kamoli između samih Hrvata. Spinčić je to 1908. prigodom proslavice koju su mu u Kastvu priredili prijatelji i poslovatelji o šezdesetogodišnjici istaknuo jasnim riječima.

POSLEDNJEMU OD ISTARSKOGA TROLISTA

Od Trojice zadnji Ti polaziš tiho
U prostore mira. Junak sive do kraja.
I falj kao kremen rodogn zavičaja.
Što Te je za borbu dao i odnijeo.

Pronio si barjak ponosa i svijesti
Kroz istarsku zemlju sa drugima svojim,
I kad na Te digle tudinske se plijesti
Junački si stao: Ja vas se ne bojim!

Split, 28. maja 1933. g.

Ja vas se ne bojim, nosim zraku sunca
Za nesretnu raju, jer joj svjetla treba
Kao gladnu komad nasušnoga hleba.
I čekoj si zoru Učke sa vrhunca.

Ti si dovojevo, ali Tvoje sjeme
I drugova Tvojih izginuti neće,
Istri će nam doći sretno pramaljeće,
I sunce slobode na Učkino sjeme.

RIKARD KATALINIC JERETOV.

NAD GROBOM VJEKOSLAVA SPINČIĆA

Ti bio si orač goloruk na narodnoj njivi,
U zori već znojan na sjestvu dozivajuće ljude
I zamahom snažnim iz krši odvajajuće grude,
Maškinom u ruci izbijajuće svud oganj živi.

A riječi Ti gromke svud budile dol i vrhunce
Ko gromova jeka i buka uskijelog mora —
I tresla se zemlja i drhtala Učka nam gora,
Dok lice Ti gorjelo žarom ko krvavo sunce.

Ti bio si div i prorok, kroz prodolja svela
Navješčujući Hrista i dižući križ bola i muke,
I krajem se Tvoje svud k nebu uzdizale ruke

I vikale pravdu za naša pogažena sela.
Ti si bio lav u odbrani čovječjih prava
I grobar svih podviga, himba i tudinskih
varka:

U boju sa iskrštom azdajom sveloga Marka
Iz mezera Tvoja vječik živa se dizala glava.
I klonula sijeda — izmorena čekanjem zore,
Pod bremenom ljeta, kad umiru žreci i divi.

Al duh nam Tvoj osta i dalje da bodri i živi
I živjeće vječno pod vrhuncem Učke nam gora!

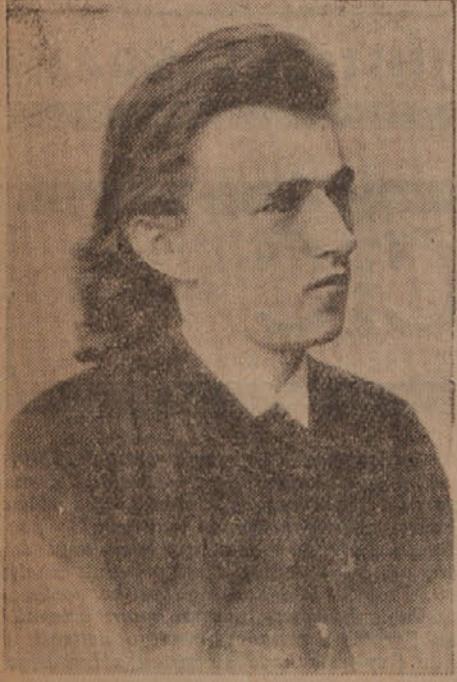
JOS. A. KRALJIC.

Ti si dovojevo, ali Tvoje sjeme
I drugova Tvojih izginuti neće,
Istri će nam doći sretno pramaljeće,
I sunce slobode na Učkino sjeme.

RIKARD KATALINIC JERETOV

VIKTOR CAR EMIN:

ŽIVOT I RAD VJEKOSLAVA SPINČIĆA

Vj. Spinčić 1874.

Kad smo prije godinu dana, naročito prošle jeseni i zime pitali liječnike, što misle oni, »hoće li stari Vodja, još koliko da potegne? — odgovor je glasio gotovo uvijek:

— Mi stojimo pred jednim čudom: organi gotovo svi u potpunom rasulu, sve istrošeno, poremećeno, a on se svedj drži, i još kako!

U istini: i srce i pluća i bubrezi i jetra — sve je u njemu popustilo, samo jedno je ostalo netaknuto: ona njegova silna, besprimerna, životna energija. To je, što je u njemu držalo živu svijest, željeznu volju da do svoga posljednjega časa ustraje u radu, za one ideale, kojima se još kao mladič posvetio i kojima je ostao uvijek vjeran, nepokolebitivo odan.

Sve osebine svog izrazitog temperamento i jakog značaja i one svoje neizrecive otporne snage primio je Spinčić od svog rođenog kastavskog kamena. Taj tvrdi kastavski kamen ima svoju historiju u kojoj se ne odrazuje samo bistra i živa čud naroda, koji je Kastavština naselio u doba pravdavno, već i njegova otporna priroda, što se bunila protiv svake nepravde, ma s koje strane dolazila.

— »Od sada unapred statujemo i zakon činimo...« govorili su stari Kastavci s ponosom muževnim, koji je uvijek živ i žustar iskrasavao u svakoj kasnije generaciji. Nije čudo, što je ta drevna buntovna čud poprimala kadsto i auktorativne oblike, i kadsto u tome prelazila i mjeru. Za Spinčića može se reći, da je po svom snažnom temperamento i tvrdom značaju bio živa slika i prilika svojih pravtaca: otporan protiv nepravde, nepopustiv pred silnicima, gord, a pnekad i auktorativan prema svojima. Dabome, da ta auktorativnost, kao i druge mane, što ih je profesor Spinčić, već kao čovjek, možda nosio u sebi, isčevaraju pred vanrednim odlikama, koje ga postavlaju u prve redove naših najistaknutijih nacionalnih vodja.

Njegova mladost

Rodjen je u selu Spinčići, do samih nogu starodrevne kastavske gradine. Božje je svjetlo ugledao 23. oktobra 1848., one mahnite godine, koja je Hrvatima pod Habsburgom donijela ni prvo ni posljednje razočaranje. Zraka carske »zahvalnosti« doprla je i do Kastva, gdje se naročito u maloj, osnovnoj školi odgajala djeca u strogom, ne samo austrijskom, već i u njemačkom duhu. Obuka je bila njemačka, a i za odmora bila su djeca prisiljena da razgovaraju njemački. Ko bi se o tu zapovijed ogrijesio, odnio bi ljutih batina. Spinčić je bio jedan od prvih, koji je tu zapovijed prekršio i ne jedanput. A učitelj po njemu: po prstima, po leđima, po glavi, gdje bi uhvatilo. Bolje je, ali to nije Spinčića smetalo, da se već sjutradan ne ogriješi o onu istu zapovijed. I opet batine.

Ni u riječkoj gimnaziji nije prolazio sasvim glatko. I u tom hrvatskom zavodu bilo je profesora, kojima je Bachov »novi red« ušao nešto odviše u krv, pa su iz svih sile nastojali, da u tom smislu i duhu uticu na djake. Među onima, koji su se tim i takvim nastojanjima najžešće opirali, bio je u prvom redu Vjekoslav Spinčić. Bio je u gimnaziji i takvih nastavnika, koji su nastojali da u srca ondašnje omladine učiće ljubav ka hrvatstvu i slavenstvu, a uz to je i djelovanje biskupa Dobrile i braće Baštjanja bilo već uhvatilo korjena. Spinčić je već imao svoj određen put. Već se je tada medju svojim vršnjacima isticao svojom rječnosti, plamenom govorima, kojima je klonile dizao, a osvjećene potstrukavao na rodoljubni rad. On je, kašto je sam nekom zgodom iznio, bio medju prvima, koji je još kao gimnazijalac nosio sokolsku odoru.

Već kao bogoslovac u Gorici počeo je da piše. Neke njegove stvarice iz

onog doba izišle su u koledaru »Istra-nu«, što su ga u Trstu izdavala braće Baštjanji. Poslijednu godinu bogoslovije proveo je Spinčić u Trstu, gdje je s Matom Baštjanom došao još u uži doticaj. To su bili dani, kad su Baštjanji i Karabač uz pomoć biskupa Dobrile započeli izdavanjem »Naše Sloga«. Nema sumnje, da je vrijeme provedeno u Trstu u neposrednoj blizini onih odličnih rodoljuba Spinčiću bilo od velike koristi i od nemalog uticaja na njegov daljnji rad.

Dva dana pred Božić g. 1871. zaredio je biskup Legat Spinčića za svećenika. Time je bila ostvarena vruća majčina želja, da svog »Lojzica« vidi kao misnika, što je uostalom u ono doba bio ideal mnogih majka, naročito onih iz siromašnijih kuća.

Prvu je misu odslužio na Stjepanje iste godine ali ne u svom Kastvu, već u Trstu, skromno, gotovo neopaženo, jer su tako tražile vrlo rdjave imovinske prilike njegovih roditelja. Međutim treba već sada da se istakne ovo: iako nije Spinčić ušao u svećenički stalež potaknut nekim naročitim zanosom, on je svoje svećeničko ruho za čitavog svog života nosio sa čašcu i dostojanstvom. Sjećamo se, kako je svjet rad hrlio u crkvu, kad je čuo, da će misiti Spinčić, koji ne bi propustio zgodu, da narodu i s oltara progovori ne samo o njegovim pravima, već i o dužnostima prema Bogu i društvu.

Nego on je u sebi osjećao još jedno poslanstvo, pa je odmah nakon zaređenja otišao u Prag i tu se upisao na univerzu, da sluša historiju i geografiju. Već krajem 1875. oposobljen je za podučavanje tih dva predmeta na srednjim školama s hrvatskim i njemačkim naukovnim jezikom. Prag je u njemu ostavio svoj neizbrisivi pečat. Novine, politički sastanci, rad u nacionallim organizacijama, dodir s prvaci-ma narodnog češkog pokreta, veze s hrvatskim djacima iz raznih hrvatskih zemalja, bujan život rodoljubnog grada, sinali kucaj tog »slavenskog srca« — sve je to pomalo pridonosilo k formiranju Spinčićeve ličnosti. Dobro vidjen ne samo u djačkim već i u drugim krugovima, upotrebljavao je svaku zgodu, da čini, ako se može reći, propagandu svoju za Istru, koja je već iduće 1873. godine poslala svog prvog izabranog zastupnika u bečki parlament: dra. Dinika Vitezića. U tu svrhu pisao je Spinčić članke raznolika sadržaja u novine i u pojedine djačke almanahе i druge slične edicije.

I slobodno vrijeme, što bi ga od godine u godine provodio kod kuće u Spinčićima, upotrebljavao je za širenje nacionalne svijesti u narodu, budio, poticao, svojom mladenačkom, plamenom riječi, odusevljavao sve: i mlađe i stare. Prigodom otvorenja hrvatskog sveučilišta našao se i on u Zagrebu, kao tvrd štekljš. Biskup Strossmayer prolazi dvoranom sa svojom sjajnom pratnjom. Svi se dižu, samo Spinčićev stô se ne miče. Znak onog vremena!... A i odraz okoline, u kojoj je naš mlađi Istranin odrastao. K tomu je štekljštvu sasvim pristajalo i njegovoj čudi, bojovnoj, buntovnoj. U ostalom i u Pragu se u krugovima, što ih je Spinčić polazio, govorilo i snovalo o nečemu, što će izvana da provali i da doneše slobodu slavenskim narodima. Rakovica, Starčevićevi uvodnici, vjećite trzavice na Balkanu — sve je to silazilo u duše i radjalo vječiti nemir. Pravaštvo je Spinčić godilo i zato, što je u svoj program obuhvatilo i njegovu Istru. I drugi su radi spominjali našu malu zemlju, ali Spinčiću se činilo, da je to više onako »pour l'honneur du drame«.

Profesor i kotarski školski nadzornik

U septembru polazi u Kopar na učiteljsku školu, kao c. k. profesor. Naša »Sloga« od 16. septembra one god. ima o tome ovu kratku vijest:

»Vjekoslav Spinčić, rodom iz Kastva, bio je od ministarstva imenovan

pravim učiteljem na c. k. koparskom učiteljištu.«

I to je sve. Nijedne riječi više, čak ni ono običajno: čestitamo! Pametni bijahu oni u Trstu! Znali su oni, ko je Spinčić, i da bi svaka njihova pohvalna riječ mogla mladome čovjeku nemalo da nauđi: imao je on već i tada na glavi prilično mnogo stekliškog, austrijskim viastima nepočudnog masla... A to austrijskoj policiji nije bilo nepoznato. Nema sumnje, da su sonci u Trstu kao i svi nasi rodoljubi širom Istre upravo klikovali, što je Spinčić došao u Kopar. Koparska učiteljska škola bila je podijeljena u tri sekcije: u slovensku, talijansku i hrvatsku. Većina predmeta predavala se u njemačkom jeziku, u posljednjem tečaju svi, osim matematike i vježbama. Duh strogo austrijski, njemački. Ravnatelj je više naginjao Talijanima, koji su u talijanskom gradu imali zgrade, da se odgajaju kao pravi Talijani, ireditenti. I Slovinci su imali po kojega profesora, koji im je govorio sa zanosom o slovenskom pjesmi, o narodu i zemlji, koja bi htjela imati takodje svoje mjestance pod suncem. Hrvatskih djaka, naših Istrana, bilo je malo u razredu: dvojica trojica — sami bez vodje, prepusteni sebi, a drugima tek na milost i nemilost. Čim je došao u zavod Spinčić, oni naši istarski djaci nisu se više osjećali sami: imali su ne samo učitelja svoga roda već i vodju i zagovornika. Novimenovani profesor predavao je hrvatski i historiju, imao je dakle zgrade, da u onim mlađim, neobradjenim i neodgojenim srcima učijepi ljubav k materinjem jeziku i domovini hrvatskoj. I tako se najednom desilo, da su oni naši istarski mladići od neuglednih, platihih momči a postali svijesni omladinci, prožeti ne samo ljubav prema svome zavičaju već i k čitavoj hrvatskoj domovini i prema svemu Slavenstvu. Tako im je prilik pogibija u Bečkom Novom Mjestu zašla vrlo duboko u srca, i oni su svake godine na 30. aprila slavili uspomenu naših Mučenika. To je bila takozvana »Frankopanka«, koja se priredjivala u noći, potajno, da ravnatelj i profesori tjudinci ne znaju. Naši su profesori znali, a i sami su nam davalci potstrelka u tome smislu.

U početku osamdesetih godina postao je Spinčić nadzornikom škola koparskog i voloskog kotara. U toj svojoj službi bio je strog i pravedan; to su mu priznavali čak i njegovi protivnici. I u tome je bila njegova snaga. Iako ga kod Namjesništva u Trstu, već kao Hrvata, nisu gledali dobrim okom, ipak je njegova važila, pa su i sami talijanski učitelji imali pred njime — »rešepku«. I moj lovranski učitelj Grossmann, bojao ga se nemalo. Taj našredni otpadnik imao je u Kastvu brata učitelja, zasluznog Hrvata, a negdje u okolicu trčanskog drugog brata, vrijeđog slovenskog svećenika, dok je on dospjevši u Lovran, zapao u talijanske mreže, oženio se s Talijanicom i ne samo što je svojima okrenuo ledja, već je pod uticajem ženine svoje uzeo da provodi politiku iznarodjivanja ne samo u školi već i vani. No unatoč svojim vezama s onima, što su u onom kraju vedrili i oblačili, on se ipak bojao Spinčića. Čak se sjećam, kako je jednog davnog dana poslao nas dvojicu, da idemo: jedan »na Vrata«, drugi »na more«, i da ga mahom obavjestimo, kad vidimo, da se iskrcao jedan pop, koji ima da stigne iz Mošćenica. Spomenuo je i ime Spinčić. Međutim nas dvojica sretni, te nam ne treba biti u školi, potražimo neko skrovito mjesto, gdje smo nevidjeni mogli da igramo na — »špekulice«.

Oblazeći tako razna istarska sela Spinčić se nije samo zadražavao u školama, ispitivao dječju, upućivao učitelje i poticao ih na što svjesniji i združniji rad u razredu i vani među narodom,

već je on iskorisćivao te zgrade, da dođe u što tjesniji dodir s narodom, da sasluša njegove tužbe i želje, da te tužbe i želje pobolježi, da ih sredi i svede

u svoj program, koji je kao zastupnik u pokrajinskem saboru htio da ostvari.

Njegov saborski rad

U broju od 1. augusta 1882. g. trčanske »Naše Sloga« osvanuo je na prvom mjestu nešto krupnijim slovima ovaj proglaš:

Biračem kotara koparskoga i buzetskoga!

Na 9. ov. mj. opredeljen je izbor za stupnika za zemaljski sabor u Poreču. Nakon zrelog posavjetovanja sa najuglednijim izbornicima Vaših kotara toplo Vam preporučamo, da svi jednodušno dадете svoj glas gospodinu Vjekoslavu Spinčiću, c. k. kotarskom školskom nadzorniku, čovjeku Vaše krv i plemena, vrednomu svakoga povjerenja, neka bude Vašim zastupnikom.

U Trstu, 1. augusta 1882.

Uredništvo »Naše Sloga«.

Medju »Različitim vijestima« ima nekoliko redaka o tom izboru, gdje se među ostalim veli: »čujemo, da je njekoliko odličnih birača koparskoga i buzetskoga kotara došlo do njega te ga zamolio, da prima kandidaturu. Vjekoslav Spinčić primio je namjenjenu mučast, na vami je sada, hoće biti ili nece vašim zastupnikom. Gosp. Spinčić osobno pozajemo, pa ga ne možemo nego najtoplje preporučiti. Čovjek je mlad, ali uman, učen i pošten, a uz to je vaš domaći sin, koji je iz vaše krv i potekao, poznaje vaše potrebe i nevolje. Izbrije svoj rod i narod«.

Još dvije tri riječi preporuke i više ništa.

Za mnoge čitaoca »Naše Sloga« bili su sudbeni kotari Kopar i Buzet terra incognita, a kako su nacionalne prilike u onim krajevinama bile vrlo rdjave, općine većim dijelom u tudjim rukama, to su mnogi presli preko onog izbornog poziva i ne pročitavši ga. Zamislite, kako je moral da bude iznenadjenje ne samo u našem narodu vec i u krugovima udružene talijanske i c. k. Klike, kad se 9. augusta pronio glas, da je prof. Spinčić sasvim neочекivano izabran zastupnikom u Poreču.

U idućem broju »Naše Sloga« i opet na prvoj strani ima ova kratka »Zahvala«:

»Prigodom moga izbora poslanikom za porečki sabor čestitale su mi osobe preražljene zanimanjem i veoma ugledne, iz različnih stranah mile nam domovine. U ime muževah, koji su me kandidirali, izbornikah, koji su me izabrali, u ime načelih, koja gojim, ovim se svim najsrdičnije zahvaljujem.«

U Kopru, 12. augusta 1882.

Vjek. Spinčić.

U jednom dopisu iz Kopra opisan je tok izbora. Spinčić je dobio 60 glasova, a njegov protivnik Del Bello — 13.

»Pobjeda nasa je sjajna, sjajnija nego bijaše još ikad. S njom pak se ne smijemo uzobjestiti ni uzoholiti...« opominjao je dopisnik čitaoce — i više ništa o tom izboru.

20. istog mjeseca sastao se zemaljski sabor u Poreču na redovito zasjedanje. Na toj prvoj sjednici izbor je Spinčić ovjerovljen, i tim danom započinje njegovo djelovanje zastupnika pokrajinskog sabora.

Iduće godine ušao je u pokrajinski sabor Matko Ladinja, koji još iste godine u augustu u jednoj nezaboravnoj sjednici porečkog sabora počeo prvi da govori hrvatski.

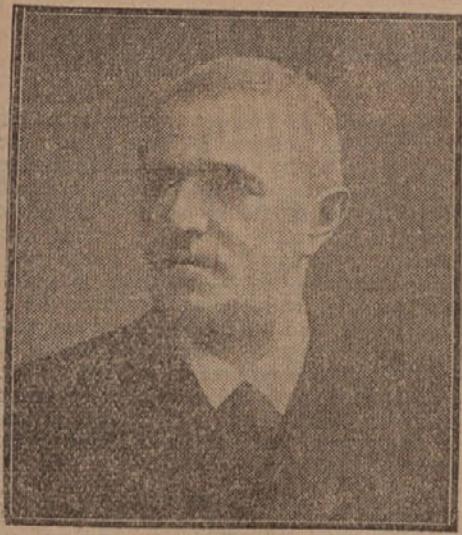
Te iste godine 1883. preuzeo je uredništvo »Naše Sloga« prof. Matko Mandić.

Dok Ladinja i Mandić obzirom na svoja zvanja nisu zavisili ni od koga, Spinčić je kac c. k. činovnik bio daleko manje sloboden. Nije dakle čudo, te je zbog svoga otvorenoga istupanja u zemaljskom saboru došao ubrzo u koštarac sa svojim prepostavljenima. Kad je g. 1883. ponovo izabran u pokrajinski sabor, Austro-Talijani su taj njegov izbor mahom uništili. Pošto je g. 1884. ponovo izabran, neprijateljstva sa strane starijih vlasti izbilja su protiv njega jače. Kad izbora za Carevinsko Vijeće u Beču g. 1885. naša je stranka kandidirala za kotare Volosko, Lošinj i Pazin dra. Vitežića, za gradove dra. Franu Mandića, a za kotare Kopar, Poreč i Pulu prof. Spinčića. Tek što su u »Našoj Slogi« objavljene kandidature, pozvan je Spinčić pred namjesnika Depretisa, koji se okosnu na nj:

— Zašto kandidirate?

— Mene kandidira narod moj, odgovori Spinčić kratko.

Iako je u tim izborima podlegao našilju, on je javno zahvalio svima, koji su se zauzimali za njegov izbor, što je u one dane zvučilo kao pravi izazov gospodji Austro-Talijanima, koji su međušim odrešitim nastojanjem u zemaljskom saboru, i u strahu, da bi njegova blizina mogla na narod još snažnije da utječe, odlučiše, da ga premjeste u Goricu u namjeri, da ga time liše aktivnog i pasivnog prava izbora. Stavise: zemaljski kapetan, Talijanaš Vidulich pozur

Vj. Spinčić 1908.

grada Kastva, pa je zbog toga njegovo izborni pravo ostalo netaknuto, što je potvrdilo i bečko Vrhovno Sudište. I tako je Spinčić ne samo zadrzao svoj mandat, već i grdno postiglo svoje dušmane u Poreču i Trstu.

A što su naši na to? Svi se kao jedan digli i u neizrecivom, jednodušnom zamahu davali oduska svome ogorčenju nad počinjenim zulom a s druge strane i svojoj bezgraničnoj ljubavi prema svome zastupniku.

U broju od 16 februara 1888 »Naše Sloga« ima uvodnik »Svoji svomu«, iz kojega izbija duboko ogorčenje zbog nanesene nepravde. Zatim slijede brzjavni i pismeni pozdravi iz svih strana Istre. Ima ih mnogo. Iz otoka i svih kotara Istre. Kopar, Podgrad, Buzet, Pazin, Pula, Krk, Vrbnik, Lošinj, Opatija, Volosko. — Svi se natječu, ko će ljepeš da prodiči svoga miljenika. Ima u tim pozdravima puno zanosa, iskrne ljubavi i tople, dirljive zahvalnosti. Tako na priliku »Hrvati otoka Cres« brzojavljaju: »Dakle nas ipak ostavljaš, dijeliš se od svoje tužne, mile Ti Istre, neustrašivi poborniče naših prava...«

Degan Rogač iz Hrušice: »Hrib se omaka u hrast, a ljubezen tvoja, Vjekoslave, ne ugasne do uboznega naroda!«

I sve tako. Citav jedan plebiscit srdačne odanosti i blagodarnosti. Tako da je dr. Ante Dukić, onda načelnik u Pazinu imao sasvim pravo, kad je u svome pozdravu istakao: »Vjeruj, tvoj predviđeni premještaj polućio je upravo protivno onomu, što su od njega očekivali.«

Na ove brojne i druge pozdrave Spinčić je odgovorio javno i svoju zahvalu završio ovakom:

»Tijelom mogu biti i dalje od Vas, moja duša bit će s Vami, moje srdečne kucati će s Vašimi, moje, ako i maljušno sudjelovanje, može zaprečiti samo grubu silu ili smrt.«

I tako je i bilo.

Mate Kundić iz Voloskoga: »Žalim gubitak nadzornika, ne žalim gubitak rodoljuba, jer Spinčićevu rodoljubiju od Drine do Soče ne pozna medje.«

Benigar iz Marčane: Tvoj premještaj, dćini Vjekoslave, sili nam suzu žalosnicu na ok...«

Mate Sanković iz Dana:

»Tužan naš je rastanak, — Veseliji bit će sastanak!«

Mirko Jelušić iz Kastva: U Narodnom Domu pedeset muških i ženskih grla pjevali ti: Ljubimo te naša diko... Dr. Ladinja, u ono doba odv. koncipijenat u Voloskom:

Služba te tvoja iz zemlje ove
U susjednu, bratsku Goricu zove,
Ali Istri na branik, kad bude poč,
Još jače oružan natrag čes doc.
Vatrene rodoljub, jedan od osnivača

Opatijske »Zore«, pomorski kapetan Se-
rafim Tomasić: »Dični naš zastupnici
i nezaboravni nadzorniče, pratila te
desnica Božja na svih putevih tvojih, a
doprati te opet čim prije u premilu ti
Istru.«

I naš Veljko Jeretov (Rikard Kata-
linić) pozdravio ga je prigodom pje-
smom. Pjesnik pozdravlja Spinčića So-
kola, koji je

daljem odletio
U bratinsku zemlju pao,
Da mi bude jače stao
I domogo
Bijednom rodu:
Spas i sreću i slobodu!

U Beču

U Gorici nije ostao ni pune dvije godine, jer je koncem 1889 morao u Poreč, da zauzme mjesto prisjednika (ase-
sora) u zemaljskom odboru (Giunti). Na njegovo mjesto u Goricu došao suplent, koga je Spinčić morao da plaća, dok se on sam zavukao u neprijateljski Poreč, gdje je svaki kamen gledao na nj poprijevo i s mržnjom. Ali je boravak u tom gradu od njega tražila na-
rodna disciplina, i on joj se pokorio.

Ni tu nije ostao dugo. Pošto se dr. Vitežić zbog starosti i nemoći odrekao kandidature, stupio je Spinčić na nje-
govo mjesto i u marta 1891 godine izabran je zastupnik u bečki Parlame-
nat. Tom zgodom podlegao je dr. La-
ginja, jer su mu Talijani odbili tolko glasova, koliko je trebalo da prodje

njihov Vergottini. No Vergottini je zbog toga morao da se iz Beča vrati kući, i Laginja je u jeseni iste godine ušao upravo triumfalno u bečko Carevinsko Vijeće. Prigodom tog izbora razvio je i profesor Spinčić vanrednu djelatnost u korist uspjeha svoga druga. I inace je ta godina 1891 vrlo značajna za Vjekoslava Spinčića. Te se godine u Zagrebu otvorila Jubilarna izložba hrv.-slav. gospodarskog društva. 5. septembra krenuo je iz Rijeke poseban vlak s Istranim i drugim Primorcima, koji su otišli u Zagreb, da vide svoj bijeli grad i da posjete onu vrlo uspjetu izložbu. S Istranim bio je i prof. Spinčić, koji je onom zgodom u jednom svome govoru označio Zagreb kao prijestolnicu svih Hrvata i izrazio želju, da bi se sa svim Hrvatima sjedinila i Istra, koja je nekoč i onako pripadala hrvatskom kraljevstvu. Taj je njegov govor popraćen urnebesnim odobravanjem, ali je uz to skrenuo pažnju i onih, koji su Spinčiću već davno radili o glavi. U to vrijeme bio je c. k. namjesnik u Trstu vitez Rinaldini (Rinaldo Rinaldini), bandit, kako su ga naši jednoma zgodom javno okrstili. I taj se gospodin ubrzo pozurio, da predloži Ministru Prosvjetne, neka se na osnovu nekog dekreta Anno Dazumal Spinčić otpusti od službe, i to ne samo zbog onog njegova govora u Zagrebu, već i zbog njegove besprimjerno agitacije prigodom izbora dra. Laginja. Ministarstvo je tome udovoljilo, i Spinčić je ostao bez službe.

Taj je slučaj uzvitlao silnu prašinu. O toj, ako se onda govorilo o »Spinčićevoj aferi« raspisale se gotovo sve novine monarhije, a kad se zbog te našilne mjere austrijskih vlasti digla i u bečkom parlamentu do tada gotovo nezapamćena bura, uzele su da se tom aferom bave i strane novine, naročito francuske. U samom parlamentu nicali su jedna za drugom oštire interpelacije i to ne samo od strane slavenskih klubova, već i onih njemačkih. Na kraju krajeva radilo se o imunitetu zastupnika, pa nije čudo, što su mnogi zastupnici, naročito oni iz činovničkih krugova, bili nemalo zabrinuti. Od Pakaka, Herolda i Kramarža pa do Luegera i Gessmana, gotovo svi najodličniji članovi bečkog Parlamenta digli su u toj zgodni glas za našeg Spinčića. U odnosnoj interpelaciji dra Elma nalazi se i ime našeg velikog prijatelja, Predsjednika bratske Češkoslovačke republike, dra Masaryka.

Sve je ovo diglo Spinčiću i kod kuće i vani glas i ugled, ali on je ipak ostao bez službe i bez ikakve mirovine. — Kako ćemo sada, profesore? — pitali ga prijatelji.

— Dok bude krumpira, neće biti loše, odgovarao on s onim svojim smiješkom, kojim je osvajao i one, koji mu nisu bili naklonjeni.

Njegova afera zadala je mnogo gospodobolje tadašnjem ministru bogoslovija i nastave, barunu Gautschu, a da je i na najvišem mjestu našla na nemalo odjeka, neka svjedoči ova mala sličica:

Spinčić je one iste god. 1892., kad se zbog njegova slučaja bio onako užvrpoljio bečki parlament, bio izabran u delegacije, koje su onaj put zasjedale u Pešti. Prema običaju Car je Franjo Josip poslije dvorskog ručka držao cercle, i tom je zgodom nagovorio Spinčića:

— Vi ste prvi put ovdje kao delegat?

— Jest, Veličanstvo, prvi iz Istre kao Hrvat, odgovori Spinčić, našto će Franjo Josip odilazeći:

— Vi ste nam u posljednje vrijeme zadali mnogo brige (viel Kummer!). I da je htio, Spinčić ne bi u onaj mah bio mogao da odgovori, jer se Car uto već obratio k drugome.

Svi jednaki u staroj Austriji: od onog učitelja u kastavskoj školi, koji ga je tukao, jer nije htio da govoriti njemački, pa do ovog starog Monarha, koji se na nj mrgodi, jer vidi u njemu okorjelog Slavena, protivnika njegove, hapburške politike.

To je bilo 3. oktobra 1892., a već 19. istoga mjeseca Spinčić je u delegacija ma govorio o Bosni i Hercegovini i istakao potrebu, da se te dvije zemlje sjedine s Hrvatskom i Slavonijom...

Banquet nakon zadnje skupštine Družbe Sv. Ćirila i Metoda u Lignju kod Lovrana 14. VI. 1914.

Razriješen od statusa činovnika Spinčić je otada pripadao samo narodu. On je taj svoj narod poznavao dobro, jer ga je često pohadiao i ne samo u njegovim više manje zabitim selima, već i u njegovim priprostim domovima. Kamo bi stigao i ma bilo u koje doba dana, tu bi se mahom oko njega okupio narod, i improvizirao bi se politički sastanak: negdje u dvorani, drugdje kod ognjišta, pod lipom, bilo gdje. I on bi stao da govori, da diže duhe, da tješi i upućuje. Riječ mu je tekla kao gorska bujlica, živa, plamena, i primala se. Primala se, jer je silazila ravno u srca u krv. I kako bi se govorci sam rasplalo, raspaljivao je i druge, oduševljavao ih, i stvarao od njih junake, gotove da pohrle u vatru za lijepu našu misao, o kojoj im je onako zanosno govorio Spinčić.

Onda bi bio, i jedan po jedan prilazili bi k njemu ljudi i nizali mu svoje nevolje i želje.

— Školu nam dajte, gospodine, za dečicu našu..., to je bio glavni refrain njihovih molba.

Onda su na red dolazile: ceste, putevi, voda, porezi, nepravde, nasilja.

On sve sluša i sve bilježi.

— Stogod vam se nemila desa od strane bilo koje vlasti, vi meni to samo javite.

I oni mu javljali, a on sa svakim zulmom, sa svakom nepravdom, dolazila ona od suca ili popa, od kotarskog kapetana ili namjesnika pa do posljednjeg žandara — sve je on iznosio u svojim govorima i bezbrojnim interpelacijama prema caru ili zemaljsku vladu i nije mirovao, dok nije postigao, što je tražio. Njegove zasluge na tom području bilo bi teško nabrojiti kao ni one dra. Laginja. Kušat ću, da ih zbijem u dvije riječi: Sva ona prava, što su naši ljudi u Istri bila dana u vrijeme neposredno prije velikog rata, počevši od onih najelementarnijih — i sve tekovine na školskom, gospodarskom, crkvenom, političkom i uopće kulturnom polju, dobrom su česti dio Vjekoslava Spinčića. Ogroman je bio njegov rad na svim granama našeg narodnog života u Istri, ogromni i uspjesi.

Pretsjednik Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru

Dok je dru. Laginja toj »vječitoj našoj žrtvi« bila u glavnome namijenjena briga oko gospodarskog dizanja našeg naroda u Istri, dotle se je Spinčić iako ne isključivo bavio pitanjima, što su zasjecala u prosvjetu i odgoju narodni. I treba odmah reći, da je rad na tome području bio nada sve tegoban i mučan. Sukno i škare i u tim stvarima bile su u rukama Pokrajinskog školskog Vijeća u Trstu i Zemaljskog Odbora (Giunte) u Poreču, a članovi i školskog Vijeća i »Giunte« bili su našemu narodu tvrdi i nepopustljivi dušmani. Dok smo postigli hrvatsku gimnaziju u Pazinu, trebalo je dvadeset i pet godina ljute borbe. A tako je bilo od prilike i sa svakom i najmanjom jednorazrednom školicom. Iako bi se Pokrajinsko Vijeće našlo prinušano, da u nekom se lu sistemizira školu s hrvatskim ili slovenskim naukovnim jezikom, od tогa trenutka pa do otvorenja škole bio je velik skok. I kad bi pitanje školske dvorane bilo rješeno, i gotove klupe i sav drugi namještaj, Zemaljski bi odbor postavio svoj veto, i trebalo je natezanja kroz godine i godine, dok bi se napokon udovoljilo zakonu i izdala dozvola za otvorene škole.

Kod Družbe, koju su već u ono doba gledali prijekom okom u Rimu kao i u Beču, procedura bila je daleko teža, i tu je Spinčić, (njezin predsjednik od g. 1900 do 1920) morao često da posreduje kod vlade u Trstu, a najčešće u Beču. Protiv Družbe sv. Ćirila i Metoda imali smo u Istri talijansko društvo »Lega Nazionale« (prije »Pro Patria«), kome je svrha bila, da u najhomogenijim našim krajevinama otvara talijanske škole sve u svrhu odnarođivanja naše djece. To društvo primalo je izdašne svete iz Italije. To se znalo, i Spinčić je to svake godine isticao na glavnim

družbinim skupštinama pokazujući prstom na c. k. vlasti, koje su to tolerirale i puštale. Posljednja družbina skupština pod njegovim pretsjedanjem bila je ona u Lignju poviješ Lovrana 14. juna 1914. četrnaest dana prije saraevskog atentata. Tom zgodom kazao je profesor Spinčić u prisustvu c. k. odslanika da, ako mogu Talijani za odnarođivanje naše djece da dobivaju potpore iz Italije, imamo i mi jednu državu, koja neće ni nama uskrati svoju pomoć, našoj borbi za očuvanje naše djece.

Ta država bila je — ondašnja Srbija. Prisutne su hiljade naroda to shvatile i urnebesnom odobravanju nije bilo kraja ni konca.

Nakon sloma

Ona izjava u Lignju navukla je Spinčiću već u početku rata raznih neugodnosti, pa da im se ukloni, otišao je u Zagreb, gdje je dugo vrijeme boravio kao gost svoga prijatelja, g. nadbiskupa Bauera. Kad se g. 1917 otvorio novo bečki Parlament, Spinčić je otuda nastojao da svome narodu u Istri bude što više na ruku. U tom smislu on je nastavio i poslije sloma, koji ga je zatekao u Zagrebu. Kao i dr. Laginja i mnogi drugi naši rodoljubi trudio se i Spinčić, da mnogobrojnim našim izbjeglicama, beskunčincima i stromasima bude od pomoći.

I kao član privremenog narodnog predstavništva u Beogradu Spinčić je u ono vanredno teško i tmurno doba radio iz svih sila, da se od okupirane Istre spase što je više moguće. U tu svrhu otišao je s drom Pošćićem i u Pariz, ali nažalost bez uspjeha.

Onda se dao na pisanje.

Pisao je i prije. Od svih njegovih radnja držim, da je najznačnija ona njegova brošura, što ju je godine 1881 anonimno tiskao pod naslovom: »Hrvatskoj ili Italiji?« Tu je raspravu na »L'Istriae il suo confine orientale« (Nova Antologija). U Kopru i u Trstu tražili su dugo auktora one brošure, premda su mnogi sumniali na Spinčića. Ton je one rasprave polemički, ali je u ono vrijeme brošura pobudila veliku pažnju i mnogo se čitala.

U svojoj kratkoj autobiografiji u »Criticama iz hrvatske književne kulture Istre« naveo je sve svoje književne radnje i sastavke. Ovdje ću samo da nomenem, te je poslije sloma napisao »Moje izbjivanje iz Istre od 1915–1921«, zatim kao dodatak Gruberovoj povijesti Istre »Razvitak narodnog preporoda u Istri«, pa već spomenute »Criticice« i još neke druge stvarce.

Posljednje godine

Medutim Spinčić je bio više čovjek akcije negoli pera. Pero bi u njegovim rukama oživjelo onda, kad se radio, da kakvim svojim podneskom, molbom ili preporukom nešto postigne za one, koji bi se na nj obratili. U akciji, u onoj — ako mogu tako da se izrazim — neposrednoj, u tome bio je velik. Tako na priliku, on nije bio član Sokola i Jadranske Straže, da samo plaća članarinu i sluša i gleda što drugi u tim društvinama rade, već je on čas kao odbornik čas kao pretsjednik, aktivno saradivao i nastojao oku napretka pomeñutih društava. Tako bješa i onda, kad ga izbraše pretsjednikom odbora za podignuće spomenika Kralju Osloboditelju u Kastvu. Ko ga je onda video, mogao je da sebi stvari sud o vanrednoj energiji tega čovjeka.

Kandidaturu za posljednje skupštinske izbore primio je objeručke. Kad je čuo, da je izabran, u licu se sav preobrazio, i oni, koji su ga u tom trenutku vidjeli, govorili su: Eno ga — sad je Spinčić u svome elementu!

SUŠAK SE OPRAŠTA S ISTARSKIM VELIKANOM

Sušak, 30. V. Danas je ovdje na svečan način izvršen pogreb pokojnog Vjekoslava Spinčića. Cijeli je Sušak zavijen u crno. Na svim kućama izvještene su crne zaštave, a svjetiljke po ulicama zavijene u crni flor. Jučer je cijeli dan ljes sa mrtvim tijelom bio izložen u vijećnicu u gradskom domu te je kroz čitav dan dolazio ogroman broj građanstva iz Sušaka i drugih mjesto, da se posljednji puta pokloni velikom borcu za narodnu slobodu.

Dvorana je bila pretrpana vijencima, među kojima se naročito isticao vjenac Nj. Vel. Kralja sa cvijećem u narodnim bojama i vrpcom s napisom: Vjekoslavu Spinčiću Aleksandru I., zatim vjenac kr. vlade, Senata, Narodne Skupštine, Bana g. dra Ivo Perovića, grada Sušaka, Sokolske župe Sušak-Rijeka, sokolskog društva Sušak-Rijeka, Narodne Obraće, Jadranske Straže, Jugoslavenske Matice iz Zagreba, Istarskih emigranata u Sušaku, općine Kastav, istarskih djaka na Krku, sreza Sušak, Društva »Istre« i Istarskog akademskog kluba iz Zagreba, Kola jugoslavenskih sestara i brojnih nacionalnih društava iz cijele države, te velikog broja odličnih pojedinaca. Broj vjenaca je velik i nije moguće sve nabrojiti.

Sprovod je izvršen u jutro u 8 sati. Već u 7 sati u jutro sakupljalo se sušačko građanstvo na trgu kod gradskoga doma, da iskaže posljednju počast Vjekoslavu Spinčiću. U 8 sati u jutro uveli su Ban g. dr. Ivo Perović i gradski načelnik g. Giuro u dvoranu vijećnice, gdje se nalazi odar sa mrtvim tijelom prof. Spinčića, izaslanika Nj. Vel. Kralja, pomoćnika komandanta armije divizijskog generala g. Žeš Damjanovića, koji je položio na odar vjenac Nj. Vel. Kralja i izrazio ožalošćenoj porodici u ime Nj. Vel. Kralja duboko saučeće.

U 8 sati dovezli su se izaslanici Kraljevske vlade ministar g. dr. Andjelinović, predsjednik senata g. dr. Ante Pavelić, predsjednik Narodne skupštine g. dr. Kumanudi, ban Savske banovine g. dr. Perović, opuno-moćeni ministar g. Milojević, senatori gg. Dinko Trnaistić i dr. Josip Silović, narodni poslanici gg. dr. Petričić, Mita Popović, Gavrančić, Dobrovrijac i Kuntarić. Gradski načelnik Sušaka Giuro Ružić sa cijelim gr. zastupstvom, velik broj odličnih ličnosti, predstavnici državnih, vojnih i civilnih vlasti, izaslanici svih primorskih mesta, predstavnici svih nacionalnih društava iz Sušaka i ostalih mesta u Primorju, veliki broj oficira i rezervnih oficira, Sokoli u odora, školska dječa i ogroman broj građanstva.

Savez emigranata iz Julijске Krajine zastupao je g. Ivan Stari. Direktor g. Josip Demarin zastupao je Drački internat u Zagrebu.

Svečenstvo, koje je predvodio bivši sušačko-trsatski župnik g. dr. Andrija Rački, održalo je opijelo, a poslije toga iz gradskih vijećnica, koja je bila prsto pretrpana vijencima, narodni poslanici i gradski zastupnici iznijeli su kovčeg sa mrtvim tijelom Vjekoslava Spinčića. Pored vjenca Nj. Vel. Kralja i vjenca pokojnikove rodbine ističu se vijenci predsjednika Kraljevske vlade, Senata, Narodne skupštine, bana g. dr. Perovića, predsjednika općine g. Ružića, grada Sušaka i mnogih drugih primorskih gradova i općina kao i vjenци Sokolske župe Sušak-Rijeka i mnogih sokolskih društava, istarskih emigranata, istarskog akademskog kluba.

Kada je kovčeg iznesen pred gradsku vijećnicu i položen na katafalk, pjevačko društvo »Primorski Hrvati« otpjevalo je Zajčevu »Tužaljku naroda slavnog«, koja je bila pobožno saslušana.

Govor ministra dr. Angjelinovića

Kad je ljes iznesen prvi je govorio ministar g. Grga Angjelinović u ime kr. vlasti:

Tužni zbor! Cijeli jugoslovenski narod stoji slomljena srca i suzna oka nad otvorenim grobom istarskog prvaka Vjekoslava Spinčića. Ime Vjekoslava Spinčića dočarava nam jednu epsku borbu, kojoj nije bilo sudjelo da završi pobedom. Kao što su graditelji Skadra na Bojani uzidali na zidine novoga grada ženu brata najmladnjega i najmilijega, tako je i uža domovina Vjekoslava Spinčića uzidana u temelje naše novoobnovljene i ujedinjene domovine, primljena na oltar slobode i jedinstva Jugoslavije. Epska borba i tragični završetak daje aureolu mučeništva svijetlo, ličnosti Vjekoslava Spinčića. Ime Vjekoslava Spinčića dočarava nam našu mladost, kada su pred našim narodnim falangama, kao zastave, na kojima je bilo pisano »Pobjeda i sloboda«, sjala tri imena Spinčića-Laginie i Mandića. Sva trojica su jedan za drugim položili svoje umorne glave u kriko majke zemlje. Ti, vodio, evo zadnji padaš kao starj hrast, davši svu svoju snagu, sve sokove svoga života narodu i domovini, iscrpljen u borbi, ali uvijek neslovin i ponosan. Stari se hrast srušio, a zatutnjila je zemlja slovenska. Veliki vodio i oče napuštenih i ostavljenih! Pred vijetom lješom pognute glave stoji tvoj narod. Sjeća se svih tvojih patnji i svih tvojih borbi. Preživljava u duši svojtu tvoju veliku žrtvu i tvoju titansku bol. Počivaj mirno, znači da počivaš u slobodnoj rodnoj gradi! Počivaj mirno, svijestan da si izvršio svoju dužnost i kao Istranin, kao sin Jadranskog Primorja, kao Hrvat, kao Jugosloven i kao čovjek i kao svećenik Boga živoga. Nad vijetom grobom plače cijeli narod od vrhovnog gospodara do zadnjeg

istarškog seljaka. I meni je čast i dužnost, da se u ime kr. vlaste pristružim nad vijetom otvorenim grobom općoj narodnoj žlosti. Mir božji neka je prahu tvojem, služi naroda i Božja, Vjekoslave Spinčiću! Slava ti danas, odsad i dovjeka, Slava!

Govor pretpredsjednika senata dra Pavelića

Uime senata govorio je pretpredsjednik senata dr. Ante Pavelić koji je rekao:

Prijatelju Vjekoslavu! Pred moje duševno oko izlaziš kao onda 1890 godine, kada si došao u Beč među omladinu, najprije kao učitelj, a onda i kao vodja. Već tada korakom si u ime naroda, koji te je izabrao na putu patnje, strpljenja i kada danas čovjek pogleda na ove patnje, tvoje i tvoga naroda, tek tada shvaća, koliku si žrtvu prinio svom narodu i posebno svom istarskom narodu. Poslije svih tih patnji na tom je srcu ostala još jedna otvorena i krvava rana, ali ti je ostalo za utjehu, što si vidio ostvarene svoje mlađenacke i svoje pravaške ideale: oslobodjenje i ujedinjenje cijelog našeg naroda i cijele naše zemlje. U slobodnoj i ujedinjenoj domovini nastavio si svoj rad za koji si dobio priznanje vladara i naroda. Uime senata kraljevine Jugoslavije mogu da istaknem, da si svoju dužnost prema narodu potpuno izvršio i neka ti je hvala u ime cijelog naroda na Žrtvama, koje si dao i na tom radu za Kralja, narod i otadžbinu. Slava Ti!

Govor pretpredsjednika skupštine dra Kumanudia

Poslije toga govorio je u ime narodne skupštine, pretpredsjednik narodne skupštine dr. Kosta Kumanudi, koji je rekao:

Prva narodna skupština kraljevine Jugoslavije primila je sa dubokim bolom i istarskim uzbudjenjem glas o smrti čovjeka, koji je otvorio njene sjeđnice i pozdravio početak njenog rada jednim zavorom prožetim patriotskim osjećajima. Pravim otvorenim i razumnim pogledima na državno uredjenje i nacičnalne zadatke. U dubokoj starosti, na kraju života, koji je kroz duge decenije bio posvećen isključivo službi svoga naroda i svoje domovine. Vjekoslav Spinčić je želio da izborom za narodnog poslanika u onoj skupštini, koja nosi jugoslovensko ime, založi i posljednje svoje snage za konačno ostvarenje idealja, kojima je ostao vjeran sve od rane svoje mladosti pa do posljednjeg izdisaja. Od djetinjstva, tako reći, i kao narodni svećenik i kao narodni izabranik, Vjekoslav Spinčić nije promijenio svoja politička shvatnja. On je vazda gledao isključivo uslove za naš opstanak i napredak samo u jedinstvu naših triju plemena kao simbolu i najsvršenijem izražaju toga jedinstva ostvarenoga u slobodnoj i nezavisnoj svojoj državi, koja mora da bude jedna nedjeljiva cjelina. Rijetki su i kod drugih naroda, a naročito kod nas, ljudi, koji s kraja na kraj svoga javnog rada koračaju jednim i istim unapred utvrđenim pravcem i ma kakav pritisak pretrpije ne će ni za čas od svoje uverenja da odstupi. Sličan tvrdom kastavskom kamenu, kamenu negovog rođenog kraja. Spinčić se nikada nije ni pokolebao ni poklonuo. Svećenik, on je prije svega bio duhovni kršćanski uzgojitelj, svoga naroda. Hrvat, on je bio i ostao borac za slobodu sve svoje braće od tudjinskog jarma i za njihovo ujedinjenje sa Srbima i Slovencima u jednu nerazlučnu cjelinu. Porečani, carevinski i jugoslovenski narodni poslanik, on je mislio, osjećao i neuromnom akcijom posviedočavao svoje jugoslovensko. Tako visoki ideali iziskuju napore i žrtvovanje, koje je u stanju da podnese samo heroji čelične volje i preklijenog duha, heroj, koji rječu i djelom uviđek stoji u prvoj liniji i svima drugima prednje primjerom. Jedan njegov bilograf kaže: Riječ mu je tekla kao gorska bujica, živa i plamena silazila ravno u srce i krv. Raspaljivao je, zdržavljivao i stvarao junake, gotove da pohrbe u vatru. A za rječima uviđek su dolazila djela, kojima posjećuju svoje plamene govore, boreći se više od pola vijeka i za svoju obožavanju Istru i za svoje hrvatsko ognjište, za nacionalno sokolstvo i za svoje jugoslovensko. Vjerujuće boreći se protiv tudjina ugnjetavača, kao i protiv zablude i zaslijepljenih sinova svoje rođene zemlje. Kao da je baš njime doviknuo opomenu. Prošlost i davnina i nedavno historija dovoljno nas je već naučila, čega ima da se čuvamo i šta i kako treba da radimo ako nećemo da budemo tudjinski robovi i nestanemo sa lica zemlje. Ovaj narodni učitelj i vodja patio je i stradao za svoja uviđenja pa i zato su njegove riječi tako puni iskrenosti. Doživio je da kao predstavnik Istre potpiše adresu o ujedinjenju Srbija, Hrvata i Slovenaca u jednu slobodnu državu, ali on je odnio u grob neprebolnu tugu i neizgladljivu bol, što negova rođna grada još nije dočekala, da se ujedini sa svojom slobodnom braćom. Tom velikom i neuromnom borcu čestitom gradjaninu i idealnom čovjeku, jugoslovenska narodna skupština, kojeg je bio čast i ponos, kaže posljednji zbogom, zahvalna i nezaboravna. Rodoljubiva dijela Vjekoslava Spinčića ostaju za vijek zabilježena unarodnom srcu.

Govor bana g. dra Perovića

Zalobni zbor! Predajemo evo, materi zemlji, da se odmor, tijelo muža, koji za sav svoj život nije znao što je odmaranje, koji je bio stalno u punoj akciji boreći se za narodne ideale.

Cijeli Tvoj život, mili pokojničić, nije bio nego najdolučniji protest protiv nepravde, najžešći otpor protiv tude sile, najzanosniji potstrek narodu da se oslobođi stoljetnih patnja, muka i ropstva. Borben i neustrašiv ušao si u pokrajinski sabor u Poreču da zajedno sa Mandićem i Laginjom budeš nosioc one historijske epope, istarskog preporoda, koja je obilježena velikim imenom tvojim i drugova tvojih. Od prezrenog zapuštenog puka stvorili ste narod i to onaj divni narod, koji ma da u ropstvu, svojom svješću i političkom zrelošću služi nama, koji danas živimo u slobodi, primjerom kako treba voljeti svoju Otadžbinu, kako čuvati svoju slobodu.

Kao spremjan, taktičan i odličan govornik nastupaš 1891 godine sa svom odličnošću i u carevinskom vijeću, gdje si sa tvojim neumornim radom na kulturnom i ekonomskom polju zadužio blo Istru za sva vremena. Družba Sv. Ćirila i Metoda bila je živi spomenik tvojih napora.

Rat je prekinuo tvoj rad, prekinuo onaj veliki životni zamah, koji je dobila Istra. Ali Ti dočekuješ rat sa velikim nadama, jer si uvjeren da će to biti krvava zora velike slobode. Mada već podmakao u godinama htio si da u kočnjoj borbi doprineseš ono što su ti prilike dozvolile. U nemogućnosti da ideš u inostranstvo, ostaješ u domovini da tu živo djeluješ. Učestvuješ u parlamentarnom radu, diskutuješ na sjednicama jugoslovenskog parlamentarnog odbora u Beču i ne malakaš ni onda kada te gone, pod optužbom da podržavaš veze sa jugoslovenskim odborom u inostranstvu.

Jugoslovenskim osjećajima tvojima dao si živa izražaja još u junu 1913 godine u bečkom parlamentu, odmah poslije balkanskog rata, kada si svom žestinom napao vanjsku austro-ugarsku politiku radi toga što Srbija nije dobila izlaza na more i što je Crna gora morala da napusti Skadar. Isto tako napao si tu austro-ugarsku politiku u decembru 1917 godine, rekvazi da se rat vodi protiv Slavena, naročito protiv nas Jugoslovena. Tvojim nastupima u takо delikatnim danima izazvao si udivljenje čitavog našeg naroda.

Isto si tako bio u punoj akciji u ona burna vremena kada su se rušila carstva i stvarale nove države, kada se iz temelja mijenjao poredak Evrope. Ma da preživljuješ najveće razočaranje tvoja života, jer apoteoza čitave tvoje borbe, sanja, nastojanja i težnji tvojih i tvojih drugova i predstavnika nije se ostvarila, Ti ipak ulaziš vedar u veliki politički rad u svojoj nacionalnoj državi. Na radu te vidimo u saboru, kada su proglašene prekinutim sve veze sa Habsburgovcima, isto tako i u Narodnom Vijeću, te na posljedku u delegaciji narodnog Vijeća historijskog pravog decembra u Beogradu kada je tadašnji Prijestolonaslijednik Regent današnji naš Kralj Aleksandar I., proglašio ujedinjenje našeg oslobodjenog naroda.

Od tada pa sve do zadnjeg dana Tvojih otvorenih i iskrnih pobornika jugoslovenske dinastičke i unitarističke ideje. Konzervativno i bez kolebanja sprovođiš u život tu veliku ideju.

Vraćamo tijelo tvoje mili pokojničiću našem zemlji u ovome malom dijelu Tvoje sjeća Istre, da se odmoriš u toj zemlji, koju si toliko ljubio i za koju si toliko nesebično radio. Ali, tvoj duh ostaje medju nama. Duh, vazda pun optimizma i vredrine, koji nas sa nebeskih visina spokojno motri okupljene ovdje, spremne da nastavimo isto tako pozitivno i nesebično sa čvrstom vjerom i punim patriotskim elanom rad na dobro našeg naroda, Kralja i domovine, pa te evo posljednji put pozdravljamo i praštamo se s Tobom: mir Tvojih duši, a slava Tvojih usponi.

Govor načelnika Sušaka g. Gjure Ružića

Tužni zbor! Profesora Spinčića, čije smo slavno ime već u našoj ranoj mlađosti često slušali, nema više. Prestalo je kucati ono jako srce, koje je decenije raspaljivalo čitave generacije, dizalo cijeli jedan narod, dok nije iz tvrda sna probudio lijevu zemlju Istru, u koju gledamo danas kao u jednu zlatnu legendu. Kad je profesor Spinčić položio svoje profesorske ispite, nije tražio udobno mjesto u kakvom našem naprednjem gradu, već se je zavukao u otudjeli Kopar, samo da bude svojim ljudima bliži, i da s istarskim učiteljskim podmatlkom čini ono, što je neumrli Dobrila činio sa svojim svećenstvom, da ga pripravlja na teške narodne borbe.

Bilo je to g. 1877., a već pet godina iza tog a narod koparskog i porečkog kotara Šalje Spinčića u istarski sabor, gdje je do velikog rata dizao svoj glas protiv narodnih ugnjetavača i svojim neumornim radom, naročito oko pučke prosvjete izvukao svojim kovčem zapušteni narod od mrtvila i tmine, koja je tišala i obavljala sa svijetu stranu. Takav je on bio i u bečkom parlamentu, kada je bio članom od 1891 do smrti starog carstva. Svi su njegovi govorovi ispunjeni odrešitim protestima protiv nepravde i nezakonitosti i zuluma kojima je već u ono vrijeme tudjinska sila udarala po našoj nesretnoj istarskoj braći.

Ali mada je njegovo veliko srce bilo privezano uz rodjenju majčicu Istru, njezina duša obuhvatila je područje mnogo šire. Njegove su oči bile uvijek okrenute ovom u kima, Svaki zdrav i nacionalni pokret u Hrvatskoj imao je u njemu svog vatreng pristalicu i suborca. Radio je s našim Erazmom Barčićem, radio je s velikim Supilom, radio je za Hrvatsku i za Jugoslaviju. Kad bi madžarski tirani malo jače pritisli Zagreb, Spinčić bi mahom dugo svoj glas u parlamentu u delegacijama u klubovima poslaničkim i životu riječi posredovalo da se braći u Hrvatskoj pomognu, da se razni komesarijati i s njima povezani prijeki sudovi ukinu.

Ostali govornici

Poslije toga govorio je dr. M. Dragić u ime Saveza sokola Kraljevine Jugoslavije, održao je govor u kome je prije svega naglasio da je jezivi špat prošao zemljom na glas da nema više oca naše Istre.

Zatim, opraćajući se u ime Saveza sokola Kraljevine Jugoslavije, g. dr. Dragić kaže:

Mi ostajemo pogruženi, jer si nam bio još uvijek mnogo, mnogo potreban, potreban kao učitelj i kao utjeha, nada i vjera. Molimo te, brate naš, Vjekoslave Spinčiću, da primiš našu duboku zahvalnost. Tvoje velikom duhu klanjam se zajedno s ostalim narodom i velikom sokolskom porodicom koja tvoje svjetlo ime izgovara sa najdubljim poštovanjem i piletetom. Cijelo jug

RODNA KASTA VŠTINA PRIMA MRTVO TIJELO VELIKOG SINA

Talijanske vlasti nijesu dozvolile našem narodu u Istri da učestvuje na Spinčićevom sprovodu

Kastav, 31 maja. Danas je pokopan poslednji od trojice velikih nacionalnih hrvata i rodoljuba istarskih, hrvatskih, jugoslovenskih, profesor Vjekoslav Spinčić, poslednji od slavnog trolista Mandić-Laginja-Spinčić. Tijelo prof. Spinčića prevezeno je jučer kamionom iz Sušaka u Kastav, kamo je dopremljeno oko 2 sata poslije podne. U svim mjestima putem pučanstvo grobništine i kastavštine sakupljalo se kod prevoza mrtvog tijela, da oda posljednu počast svom narodnom poslaniku, zasluznom rodotujbini i borcu prof. Spinčiću. Mrtvo tijelo velikog pokojnika položeno je u Kastvu na odar u dvorani učiteljske škole, za koju se on toliko borio i zauzimao te se smatra, da je ta škola njegovo djelo još u bivšoj Austro ugarskoj monarhiji, a dogotovo u našoj novoj državi, kada je učiteljska škola njegovim nastojanjem proradila i očuvana. Tijelo prof. Spinčića ostalo je na odru u učiteljskoj školi sve do 10 sati uvečer, a za sve to vrijeme nebrojena masa svijeta iz čitave kastavštine dolazila je, da se pokloni tijelu velikog narodnog borca prof. Spinčića. Odar je obasut cvijetom i vijencima, a medju vijencima se nalazi i vijenac Nj. Vel. Kralja sa natpisom »Vjekoslavu Spinčiću, Aleksandar«. Čitava dvorana zastrta je crnim velom i zelenilom, a uz odar čuvali su neprekidno stražu članovi sokolskih društava iz Kastva i ostalih mesta u kastavštini.

Sprovod je otočeo danas u 9 sati prije podne. Iz Sušaka je došao na sprovod gradski načelnik sa gradskim zastupstvom te veliki broj odličnog gradijanstva, a tako isto bila su u znatno velikom broju zastupana i ostala mjesta iz okoline Kastva.

Iz obližnjih mjeseta na talijanskoj strani Istre, ogromni broj ljudi htio je, da dodle ovoga dana u Kastav na pogreb, ali su Talijani očekujući to, spriječili voonoštenim mjerama na granici, ne pustajući nitioga da priđe prileko.

Već rano ujutro počeo se okupljati svjet iz svih mesta kastavštine tako, da je do 9 sati Kastav bio prepun zahvalnog naroda iz čitave kastavštine, koji je došao da oda posljednu počast svom umrliom vodiju i svom nesebičnom staratelju. Ban g. dr. Perović, koji je jučer bio na Sušaku, načinjavao je takodjer da dodje na sprovod u Kastav, ali je jučer poslije podne telegrafski pozvan u Beograd. Iz čitave kastavštine došla su školska dijeca sa učiteljskim zborovima, sokolska i druga nacionalna društva. Sva su mesta u kastavštini opustila i kuće su bile zatvorene, jer je svijet listom pohodio u Kastav na posljednji ispráčaj prof. Spinčiću.

U Kastvu su bile izvješene crne zastave na svim kućama a takodjer i državne zastave sa crnim velom, dok su za vrijeme sprovoda na prozorima u ulicama, kojima je sprovod išao, gorile voštanice. U 9 sati stupio je u dvoranu kastavski dekan i župnik u Sv. Matij, prečasnici Košir, koji je uz veliku asistenciju domaćeg svećenstva vodio sprovod. Pošto te blagoslovio tijelo, iznijeli su općinski zastupnici iz Kastva i ostalih mesta kastavštine ljes iz učiteljske škole i polozili ga u prostrano dvorište, gdje se oko odra okupila velika masa svijeta. Tu je najprije zbor dijaka učiteljske škole optjevao tužaljku, a onda je progovorio direktor učiteljske škole g. Josip Ribić. Na sprovod su učestvovala i nacionalna društva iz kastavštine sa pjev, zborovima i sa glazbama iz Spinčića i Marinica.

Govor direktora učiteljske škole g. Ribića

Tužni zbore! Evo ispred nas velikog sime, lava koji više ne trese gorom, hrasta, koji je kroz cijeli život odolijevao buri i oluju, a koji je oboren. Krv drevnih seljaka tekla je u njegovim žilama, onih seljaka, koji su oskudjevali kroz cijeli svoj život na ovom mrišavom tlu i koji su se moralni mučiti da motikom i svojim žuljevitim rukama donesu plodne zemlje i pospušnjom ove ubave dolčice Kastavštine. Ljubav prema toj rodnoj grudi upio je prof. Spinčić odane mlasti i sve ove pitome dolčice naše Kastavštine nosio je on u svom velikom i toplo srcu. S tom ljubavlju on je pošao tražiti prosvjetu, pošao je na Rijeku, gdje su tada radili ilirski preporoditelji, zajedno duhom i mišljem jedinstva jugoslovenskog naroda. Tu je on oplemenio svoj um i pošao zatim u Goricu i već tada počeo veliki svoj rad, nastojeći, da se produži rad, koji je otočeo veliki istarski preporoditelji, biskup Juraj Dobrila. Otuda se vratio u svoj rodni grad. Već kao mladić znao je on za našu kulturu, video je ovđe pod nama ovo naše more i kulturne spomenike oko nas. Sve je to bila jedna narodna cjelina, naša, koju su stranci kušali ugušiti. U prve redove rada i borbe za svoj narod ušao je već tada prof. Spinčić, a poslije toga otišao u Zlatni Prag, da se napoji sveslavenskim duhom kod Čeha, duhovnih vodja tadašnjeg slovenstva. Zlatni Prag dao mu je misli da slovenstvo u međusobnoj slozi treba da poruši sile, koje su stajale na putu. Već 1871 godine istaknuta je ovđe u ovom kraju na brežuljku sv. Mihovila misao je

dinstva svih južnih Slovena na slavnom narodnom saboru. Spinčić je ostao vjeran toj domaćoj grudi, jer je znao da samo onaj, koji ljubi svoj narod, može uspijevat u radu za njega. Vi znate šta je on nama bio. Preko Učke sijao je on kroz cijelu Istru kao pretpredsjednik Društva sv. Cirila i Metoda i kao školski nadzornik one hramove prosvjete, koje je tudjinska ruka sada ponosila. U tim školama gojila se naša materinska riječ, kojoj je on bio klesar i vajar. I trebalo je vidjeti kako je on svojom plamenom riječju znao ushtiti i zanositi narod, potičući ga u borbi za očuvanje i napredak. Imao je na čelu i u pogledu nešto naše, nešto međstroviško i trebalo je vidjeti ga u parlamentu u Beču, kako je neustrašivo zaustapao svoj narod pred bečkim ministrima. Jaka i zavidna neprljatljka rasa nastojala je uvijek da nam ovaj položaj otme, značajući dobro da se ovuda, kroz ove krateve ide na more. Ta je tudi sila momenata i pobijedila, ali ne ona sa sjevera nego ona sa zapada, protiv koje se prof. Spinčić još kao mladić i kroz cijeli svoj život borio. Dragi profesori! Nema te više medju nama, ali tvoj duh ostaje sa tvojim mislima medju nama i mi ćemo te slijediti, jer su to ideje naivečih sinova Jugoslovena, ideje, koje nas upućuju da smo jedna cjelina od Triglava do Soluna, od Subotice do Crnog mora. Ti si bio sretan i prestretan, kada smo tu u Kastvu otkrili spomenik Kralju Petru simbolu našeg jedinstva i naše snage, koji spomenik smo mi okrenuli prema onoj strani na zapadu i dalim mu krlima da poleti, kada dodje momenat. Ovi Sokoli otkriva odra dat će svoje mišice u borbi za svoj narod a to si ti znao i zato si sa posebnom ljubavlju gledao na njih i njihov rad. Ti si znao, da se grom ne odaziva svakog trenutka, ali sve što kasnije, sve to jače tuge. Našu omladinu odgajamo u tom duhu i tvojim mislima na putu, koji si nam ti pokazao i zato ti slava i hvala, profesore Spinčiću!

Poslije direktora g. Ribarića govorio je hrvatski vijećnik za grad Sušak i zamjenik prof. Spinčića na njegovoj kandidatskoj listi dr. Viktor Ružić.

Poslije njega govorio je u ime sreske organizacije JRSD u Sušaku, potpredsjednik g. dr. Fran Bakarčić.

Poslije govora dra Bakarčića, krenuo je sprovod od učiteljske škole kroz grad u crkvu. Na čelu sprovoda nošen je veliki prekrasni vijenac Nj. Vel. Kralja, a zatim se redala duga povorka sa krasnim vijencima koji su bili izloženi na odru u Sušaku, a koji su danas povećani velikim brojem vijenaca iz kastavštine.

U povorci se nalazio i predsjedništvo društva »Istra« iz Zagreba sa društvenim barjakom.

Lijes su nosili kroz ulice i unijeli ga u crkvu članovi društva sv. Mihovila iz Rupe, kojemu je pok. Spinčić bio član i načročito se za njega brinuo. Misu je služio dekan vel. Košir uz veliku asistenciju domaćeg svećenstva, a za vrijeme mise govorio je župnik u Šestinama kod Zagreba vel. dr. Ivan Dukić, rodom iz Kastva.

Govor svećenika dra Dukića

Rastužena braćo! Jedanaest mjeseci minulo je prije četiri dana, što smo dopratili u ovaj svjetli bran božji prof. Vjekoslavu Spinčiću, svečano i radosno. Gledali smo ga kako sigurno stupa do oltara u svetu ruhu okružen braćom po svetom redu, i slušali njegov jasni glas, kojim je pjevao u jeziku sv. Cirila i Metoda molite svečinjem u poohvalu za udijeljenu mu riještu milost 60-godišnjice svetog misništva, i motrili smo ga kako staračkim svojim rukama diže prema nebu tijelo Sina božjega u sv. hostiji kao žrtvu zahvalnicu za udijeljenu dobra naravnoga i vrhunaravnoga reda njemu i njegovim milim rodjacima i dragom narodu, kojem je učitelj i vodja bio. I kleknuli smo tada, dok je dolazio božji blagoslov posvećenom staračkom desnicom. I danas smo te dopratili ovamu, Vjekoslave brate, ona ista množina muškog i ženskog svijeta, oni isti brojni tvoji štovatelji i svi tvoji rodjaci bliski i dalji. Ali danas ne čujemo tvoga glasa, on je utihnuo za uvijek i ne vidimo tvoga vedrog lica. Smrt ga je promijenila. Pokosila te je smrt i naša srca syladana tugom nad tvojim samrtnim tijelom, syladava žalost nad tvojim grobom, toči nam suze i srce se grdi od bola. Ali mi ne tegujemo kao oni koji ufanju nemaju. Ti si u hranio tijelom Hristovim i pojo svetom krvlji njegovom svoj narod, krijepeći ga preko 60 godina svojom svećeničkom službom, služeći misu dokle god si mogao. Zato se mi opravdano nadamo, da si se u vječnosti našao sa dušama ljubljenih svojih pokojnih roditelja i braće. Mi smo uvjereni, da te je vječni svećenik Isus Krist primio i uveo u društvo svojih svetih službenika u nebeskom domu, da te nagradi kao borca za pravednu načelu božja, koja mora da provejavaju javni i državni politički život i da ih primjenjuju vlastodršci u svom svjetovnom radu. Nadamo se i gledamo te duhom u društvu tvojih suborica za iste ideale i s braćom po svećeničkom redu Hristovom, Baštijanom i Jelušićem, Mandićem, blagorodnim dušama preporoditelja Dobrile, vladike Strosmayem.

ra i svetih apostola Cirila i Metoda. Gledamo, kako molite da Svetišnji zadrži u jedinstvu naš narod, da ruka Gospodnja bude s njim i njegova mudrost vodilja i njegova svermoć da ga štiti. Sada budi naš druženje, božji svećenice, učitelji i prijatelji naroda i dobrovrtore naroda, u vječnom miru i duši te suhvalia raja. Slava prof. Spinčiću!

Iza završene službe božje krenuo je sprovod na mjestno groblje, gdje je kastavška općina stavila za pokojnika na raspoloženje grobniču uz već ranije sahranjeno njegovog druga u narodnoj borbi dra Matka Mandića.

U ime općine Kastav održao je nad grobom govor općinski načelnik g. Mate Cucančić.

Kastavski načelnik oprašta se od pokojnika

Tužni zbole! Ovjenčan vijencem slave, polazi danas u vječni život onaj, čija je duša plakala i na samrtnoj postelji radi zle kobi, koja je zadesila naš narod sa one strane Učke gore. U koliko je njegova duša smirena videći najveći dio njegovog ljubljenog naroda oslobođenog od tiranske vlasti, ujedinjene u njegovoj domovini, u toliko je još na samrtnoj postelji očajno i tužno gledao i slušao nepravde, koje su zadesile onu zemlju, za koju je on žrtvovao sve svoje sile i u kojoj je izveo preokret, kakav se rijetko javlja u povijesti. Uz svoje bivše blagopokoje drugove Laginju i Mandića urezao prve duboke brazde u još netaknutu istarsku ledinu. — Istaknuo je njegov rad na jedinstvu i narocito njegove zasluge za sokoštvo.

U ime društva Sv. Mihovila i ostalih kastavskih društava oprostio se s pokojnikom g. Frlan.

više plod tog rada zahvatio je dubok krije i u najzadnjem istarskom selu. Istaknuti, pa bilo i u najkraćim potezima, rad čovjeka, koji je punih 60 godina radio na prosvjećivanju narodnog elementa u Istri nemoguće. Za čovjeka, koji je bio prožet najsmioničnjim idejama, koje su se u njemu radjale iz godine u godinu iz dana u dan, svaki dan u njegovom životu znači najmanje 50 stranica velikog rada i sav taj rad isписан je u mnogobrojnim selima sa ove i one strane Učke, a do nedavno nije bilo čovjeka u Istri, koji ne bi znao i dičio se makar kojom bilo tekućinom, koja je zasluga blagopočivšeg Spinčića.

Iza toga je g. Cucančić govorio dugo o radu pok. Vjekoslava Spinčića, oprostivši se sa pokojnikom sa Slava mul. Poslije načelnika oprostio se sa Spinčićem u ime sokolskih društava iz Kastavštine prosvjetar Marijan Buždon, koji je u svom toplomu govoru naglasio, da je prof. Spinčić uz Laginju i Mandića urezao prve duboke brazde u još netaknutu istarsku ledinu. — Istaknuo je njegov rad na jedinstvu i narocito njegove zasluge za sokoštvo.

U ime društva Sv. Mihovila i ostalih kastavskih društava oprostio se s pokojnikom g. Frlan.

Govor Josipa Frlana

Zalobni zbole! Evo i zadnji list trolista Mandić-Spinčić-Laginja usahnuo je i pada na grdu, iz koje je izrastao. I zadnji muž najstarije garde naših narodnih prvaka, velikan profesor Vjekoslav Spinčić zatisnuo je za uvijek svoje umorne oči, a mi smo došli ovamo, da mu u dubokoj sučuti iskažemo zasluzenu posliednu počast.

Mene je zapala žalosna ali ujedno i časna zadaća, da se po svojim slabim silama u ime Radničkog potpornog i poučnog društva Sv. Mihovila kao i svih ostalih Kastavskih prosvjetnih i humanitarnih društava u ovom tužnom času oprostim od Njega. Društvo Sv. Mihovila dužno mu je posebnu hvalu i priznanje za njegove zasluge i zauzimanje prigodom osnivanja tog društva i za zanimanje, kolim je pratilo njegov rad i napredak, i bio mu je od njegove osnutka zasluzničim i vrijednim članom.

Najveću čast i hvalu mu je dužno društvo i kao kumu društvene zastave naročito za njegove riječi izrečene prigodom posvete zastave, riječi, kojima nas je poticao na složan društveni i nacionalni rad, riječi, koje su nam se duboko usjekle u naša srca.

Ovaj veliki muž, veliki rodoljub i zasluzeni buditelj našeg naroda u Istri ostavio nas rastužene i mi danas predajemo njegove smrtnе ostanke materi zemlji, rodnoj grudi, koju je ljubio svim žarom svoje duše. Ali njegov će duž sigurno vječno nad nama lebiti i voditi nas i nadalje po utroj stazi.

Dijči pokojniči!

Za Tvoju ljubav. Tvoj neumorni rad, Tvoju požrtvovnost, neka Ti bude od nas vječita hvala!

Pokoj Ti vječni!

U ime Istrana u Zagrebu i kao zastupnik Saveza emigranata iz Juliske Krajine govorio je g. Ivan Stari, predsjednik društva »Istra« u Zagrebu.

Govor Ivana Staroga

Zalobni zbole! Danas je oslobođeni dio naše tužne Istre primio u svoje naručenje najvećeg sina i narodnog borca za nesretnu braću našu u ropstvu. Nad Tvojim grobom, veliki učitelju i vodjo, plače cijela naša Istra i cijelokupni jugoslovenski narod. Plaćemo nad Tobom mi emigranti, koji smo morali da napustimo rodnu grudu, roditelje, braču, sestre i djecu. Naša je bol neizmjerna, mi nemamo riječi, mi ne nalažimo izraza, kako bismo dostojno. Tebi, veliki pokojniči, odali posljednu počast i priznanje, koje duguje tužna Istra naša svome preporoditelju i poborniku za pravdu i istinu. Sve naše organizacije emigrirana u oslobođenoj našoj velikoj otadžbini, koja nas je otvorenim rukama primila pod svoje okrilje, naročito društvo »Istra« u Zagrebu kao najstarije i najveće udruženje Istrana, zatim »Istarski Akademski Klub«, »Istarski Dom« i »Savez Emigrantskih udruženja«. Istarski Internat klanjanju se pred Tobom. U ime zarobljenih braće naše, koja stjenje pod najodvratnijim nastojanjem dušmanina našeg roda, kao i u ime svih Istrana u ovoj našoj lijepoj i slobodnoj zemlji, zaklinjemo se pred Tobom i pred ovom zastavom, koja je simbol naših neda i naše borbe, da ćemo vjerno i dostojno slijediti Tvoje stope, da ćemo se boriti za one ideale, koji su Tebe vodili u cijelom Tvojem životu i radu za istinu i pravdu, za dobro i spas naše Istre.

Tužni zbole! Istra, ona prava nesretna Istra, u kojoj danas ne smiju da se vijune zastave niti da zvone zvonovi, ona Istra, koja nije smjela da pošalje svoje žive pretstavnike na ovaj žalosni rastanak, poslala je kao znak ljubavi, harnosti i zahvalnosti prema svom velikom borcu i vodiju Vjekoslavu Spinčiću ovu kitu cvijeća, koje je još jučer raslo na svetu našoj neoslobodjenoj zemlji. Veliki vodio, učitelju i oče naš, neka Ti je vječna slava!

JEDNA ZNAČAJNA CRTICA IZ ŽIVOTA POK. PROF. VJEKOSLAVA SPINČIĆA

(očit u sredini na sveti sv. mire dne 5. VII. 1918. pred oltarom sv. Cirila i Metoda - dalekog vremena - Zagreb)

Tomlino se skupno na čast svete Božice Cirile i Metoda, koje poavom zovemo slavenskim apostolima, koji su narodnim jezikom slavili Božje svetosti posebna slava i posaljene knjige; široki košarski vjerski i pravni, i neupoznati, i odjednu među svim slavenskim narodima, nasociši i metu nema hrvatima; dobijaju i Slovencima, nećineći pri tom nikakve razlike; koji su radi vojne osjećaju, dječovanja bili klevetani, prijavljivani, proganjani od starih naših neprijatelja, a pobjeđeni nad nimu pobjedi slavili.

Tomlino se skupno na njihova čast, i molimo ih da budu pred postoljem Božjim uzgojiti naš, imenito naše srodmanske tječe.

Molite za nas sveti Cirile i Metoda.

Da sastojni budemo občinju i nekoristili.

Tomlino se:

Izmenoguci, vjerni Božje, koji si po blženju i povjednicim i biskupin Ciril i Metoda slavenskim narodima da se ne pozognati. Tvoje ime: da je se podrijetlom državni naši kojih blagdani slavimo. Gospodine našem Tvojem koj je s tobom živ i kroz te je po našu vječnu vječku. Amen.

Ja sam oca, sin i dake kralja. Amen!

Medju starim spisima pok. prof. Vjeoslava Spinčića našli smo ovu značajnu molitvu, koju je pok. borac sam sastavio i — kako je to sam vlastoručno na njoj potvrdio — izmolio na koncu sv. mire dne 5. jula 1918. pred oltarom sv. Cirila i Metoda u Stolnoj crkvi u Zagrebu.

Dr. Brnčić opršta se od pokojnika

Tužni zbore! Poklonimo se pred grobom čovjeka i borca, koji je cijeli svoj život posvetio rodu svome i njegovoj slobodi. Jak dušom kao kamen njegove zemlje, on je pošao tragom što mu ga ostaviše naši prvi pobornici Dobrila i Vitezić. I nasha je u prvoj borbi kraj sebe Laginju i Mandića i pridržao je s njima baklju da osvijetli staze naroda, koji je još tapano u mraku. Na cinički upit sa Sjevera: gdje su ti Hrvati i gdje su ti Slaveni? — On, Vjeoslav Spinčić pokazao je sa svojim drugovima neustrašivim borcima za pravo i slobodu, da su Hrvati i Slovenci na moru kod svoje kuće, da su Hrvati i Slovenci kvas istarske zemlje i da nema te sile, koja ih može izbrisati sa te grude od vječeva i vječeva naše. Podiglo je glave Hrvati i Slovenci i razviše zastavu za svoju riječ i pravo svoje.

Radin poput mrava, junak za svaku oluje, neustrašiv za svakoga vihra išao je Vjeoslav Spinčić istarskom zemljom i bio naš svijet. Cuo ga je i Poreč i Beč i njegov glas nije ostao glasom vapljivog i pustinj. Digao se je naš prezreni svijet i postao čovjekom koji znade zašto se bori, koji znaše što hoće.

Uz Vjeoslava Spinčića, Matka Laginju, Matka Mandića i druge pobornike digao je naš svijet glavu ponosan i svoj, jer je znao, da iz njega stoji izvan Istre još veliki broj Slavena, braće njegove, koji idu istim putevima na koje je palo novo sunce — sunce sreće i slobode. Digao se narod, razumio je svoje vodje i pobornike i tudjinske su kule padale u našoj Istri jedna za drugom, da dadu mjesto svojim sinovima, da ih pod našim barjacima vode velikom danu Slobode, koji se je bližao svaki dan sve to više. Kliknila je Istra a Vjeoslav Spinčić i njegovi drugovi gledali su sa ponosom i ushitom na svoj rad i na svoje dielo.

Družba Sv. Cirila i Metoda, kojoj je Spinčić u zadnje doba bio predsjednikom otvarala je hrvatske škole u svakom i najzabitnijem kraju u Istri i legije mladih polataraca izlijetale su iz tih škola da se pridruže mladim sokolima, spremnim da dadu i svoje živote za narodnu misao i za svoju Istru.

Istra je stajala kao jedna duša, probudjena i čekala svoj udesni čas.

Balkanske vojne bile su predznaci velikih dogadjaja... i planu svjetski rat, koji

je potresao Evropom. Vjeoslav Spinčić kao i svi borci uvidješe da je udesni čas došao i pred velikim forumom Evrope došao i oni svoj glas. Ali ljudska pravda, ali nikada Božja, presudi drugačije no sjeime što su ga u onoj drevnoj našoj zemlji posigli Vjeoslav Spinčić i drugovi njegovi nije propalo. U prvim danima nove robevi digli se mladi polatarci i pokazaše pred cijelim svijetom kako Hrvat i Slovenac znade da gine za pravdu i slobodu i za rodjenu grudu.

Vjeoslav Spinčić u izgnanstvu medju svojom braćom kao i drugi pobornici osjetio je u srcu bol za pogubljenim mlađim sokolima ali ujedno i ponos, da je to plod onog siemena što ga posijaše u Istri On i njegovi drugovi. I sve do zadnjeg časa Vjeoslav Spinčić, posljednji borac slavne trojke za spas i slobodu Istre, radio je i mislio na svoju Istru.

Sada je i On pao. Pao je sa imenom Istra na usnama oronuli i slijedi borac, ali sve do zadnjega časa pun poleta i svijest u dubini svoje duše, da Istri mora doći dan spasenja.

Podj, veliki borče, podj, Vjeoslave Spinčiću uzdignuta čela onkraj onih granica misterija, gdje Te čekaju Dobrila, Vitezić, Laginju, Mandić i svi naši veliki borci, koja vjeruju više no ikada u spas i slobodu svoje sunčane i krasne Istre.

Podj, pozdrav nam heroje stare i neka znadu, da je njihova plamena duša u svim istarskim sinovima.

Vjeoslave Spinčiću zbogom. Iaka Ti bila zemlja!

Nakon toga položeno je tijelo u grobniču na mjesnom groblju sv. Lucije ispod Kastva grada, gdje će biti kroz dugo godinu mjesto hodočašća današnjoj i slijedećim generacijama, koje će dolaziti da se pokloni na grobu jednoga među naјvećim sinovima našega naroda, a svakako najvećeg sina ovoga kraja.

Nekoliko detalja.

Sahranu je obavljena na državni trošak. — Osmrtnice je objavila familija Sever, sačka i kastavskog općina itd. — Sažalnica je stiglo sa svih strana Jugoslavije te iz inostranstva toliko, da ih nije moguće sve citirati. — Stampa je s velikim pjetetom i opširno pisala o životu i radu velikog pojedinca, opširno je opisala sprovod i donjela govore nad grobom. Naročito su veliku pažnju posvetile pojedinčku zagrebačku »Novosti« i beogradsku »Politiku«.

Istra je izlazila svakog tjedna u petak, — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu, Masarykova ulica 28, II. — Broj časnog računa 36.789. — Oglaši se račun na sponzor. — Vlasnik i izdavač: KONZORCIJ »ISTRA«, Masarykova ul. 28/II. — Urednik: Iv. Mihalović, Jukićeva ul. 36. — Za uredništvo odgovara: Dr. Fran Brnčić, advokat, Samostanska 6. — Tiskar: Stečajnica Jugoslovenske štampe d. d., Zagreb, Masarykova 28a. — Za tiskar odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Ilica broj 131.

VIJESTI DRUŠTVA „ISTRA“ U ZAGREBU

KOMEMORATIVNI SASTANAK

Društvo »Istra« priređuje zajedno sa Omladinskom sekcijom u subotu dne 3. juna o. g. u 8 sati uveče komemorativni sastanak u spomen blagopok. prof. Vjeoslava Spinčića. Pozivaju se članovi da u što većem broju prisustvuju spomenutom sastanku.

SEKCIJA ZA MEDJUSOBNU POMOĆ ČLANOVA DRUŠTVA »ISTRA«.

Na temelju ovlaštenja vanredne glavne skupštine društva »Istra« od 23. IV. 1933. odobrio je odbor društva na svojoj sjednici od 9. V. 1933. osnivanje Sekcije za medjusobnu pomoć članova društva »Istra«. Ova sekcija uzela si je za zadaću, da materialno pomaže članove u slučaju smrti, bolesti i neuposlenosti, te da u eventualnim slučajevima izdaje kratkoročne zajmove.

Ovu će svrhu Sekcija postizavati na taj način, što će u slučaju smrti svaki član Sekcije uplatiti iznos od Din 10, a u slučaju bolesti ili neuposlenosti Din 5, koji će se iznos u cijelosti predat molicu, te tako istome pružiti prvu pomoć bez osjetljivih nameta na članstvo.

Svaki član Sekcije može biti ili samo član posmrtnog kola, ili samo bolesničkog ili neuposleničkog kola ili može biti član svih triju kola.

Tokom drugog tjedna sazvat će se članški sastanak na kome će se izabrati redovita uprava sekcijske. Sve informacije glede upisa u Sekciju daje tajništvo društva. Po-

zivaju se članovi, da se u što većem broju upišu u ovu Sekciju te time pomognu ovu humanu akciju.

DAR DRUŠTVU »ISTRA«.

Mjesto vjenčanja na odar blagopokonog istarskog borca prof. Vjeoslava Spinčića darovala je Zadruga »Istarski Dom« u Zagrebu svetu od Din 100 u korist Socijalnog otsjeka društva »Istra«. Društvo se na tom lijepom gestu Zadruge »Istarski Dom« najlepše zahvaljuje.

DAR SOCIJALNOM OTSJEKU DRUŠTVA »ISTRA«.

Obitelj Ražem-Laginja darovala je Socijalnom otsjeku društva »Istra« 300 dinara mjesto vjenčanja na odar pok. prof. Vjeoslava Spinčića, na čemu se društvo »Istra« darovateljima najlepše zahvaljuje.

IZ DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU.

Plemenit gest učiteljske sreza trsteničkog

Na sastanku Učiteljskog društva sreza trsteničkog sabrano je i doznačeno nam 300 dinara, u svrhu pomaganja emigrantima. Darovali su po 50 dinara: Vladimir E. Ristić, predsjednik društva; po 20 dinara: Dušan Tošić, R. Rakavić, Bora Trnavac, Jovan Bošković; po 10 dinara: Milan Arandjelović, Milorad Radotić, Djordje Maksimović, Ljub. Bajić, Radmila Trifunović, Predsa Popović, R. ca Cirićeva, Zlatko Vičić, V. Spasić, U. Pavlović, Broćić, N. Djakovićeva, Mileva Agatonović, Dragan Jovičić, R. Jačaviceva, Djarićeva i S. Petković. — Društvo »Istra« u Zagrebu zahvaljuje se najiskrenije na plemenitom daru.

SVIM PRETPLATNICIMA-DUŽNICIMA

javljamo, da smo ovom broju priložili čekove pa ih molimo, da izvrše svoju dužnost te priloznim čekom podmire svoja dugovanja. Oni, koji nisu u stanju, da pošalju čitavi iznos, neka pošalju bar jedan obrok.

Sva ona emigrantska udruženja, kojima smo svojevremeno poslali spisak dužnika, umoljaju-

vamo, da porade oko bržeg i savjesnijeg utjerivanja zaostale preplate.

List se nalazi u vrlo teškim prilikama, pa je dužnost svakoga emigranta da ga podupire!

Oni, koji su već podmirili preplatu neka ček spreme za drugu zgodu.

GLAVNA GODIŠNJA SKUPŠTINA JUGOSLOVENSKE MATICE, PODRUŽNICE U OSIJEKU.

Zaključkom upravnoga plenuma sazivlje pretdsjedništvo osječke podružnice Jugoslovenske Matice redovnu glavnu godišnju skupštinu za dan 11. lipnja u 9 i po sati u jutru u velikoj dvorani Hotela Royal u Osijeku, na koju se pozivlje sveukupno članstvo i gradjanstvo svih dijelova grada Osijeka. S obzirom na živi kontakt s omladinom optirani su u podružničku upravu sva gg. ravnatelji srednjih i šegrtskih škola u Osijeku, pa se na ovu glavnu skupštinu pozivlje i sva odraslije školska, zatnatska i trgovačka omladina.

Pretsjedništvo podružnice izvjestiti će o kulturnoj, ekonomskoj i političkoj situaciji jugoslovenskih narodnih manjina u Italiji, Niemačkoj, Madžarskoj, Austriji i drugim susjednim državama, a isto tako o našoj kontinentalnoj i prekomorskoj radnoj emigraciji, koja zajedno s manjinama pretstavlja jednu šestinu čitavoga našega naroda. Isti dan u 8 i po sati u lutro održaje se izvanredan sastanak emigrantskog društva »Istra« u Osijeku, koja će iz tog u cijelosti sudjelovati na glavnoj skupštiniji Jugoslovenske Matice.

Osim pretdsjedništva banovinskog odbora u Zagrebu, doći se na ovu skupštinu i g. dr. Ivan M. Čok, pretdsjednik Saveza svih istarskih emigrantskih organizacija u državi i održati najprije jedno predavanje za članove osječke »Istre«, a za tim na samoj podružničkoj glavnoj skupštinji Jugoslovenske Matice u Osijeku. Svako neka se smatra pozvanim.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA »TABOR« V KAMNIKU.

Prosvetno in podporno društvo »Tabor« u Kamniku ima v nedeljo 11. juna 1933 ob 15 h popodnev u dvorani »Narodne čitalnice« svoj I. redni obični zbor.

Vabilo je svih članova kakor tudi prijateljiju društva, da se občnega zboga polnoštevno udeleže. — Odbor.

KOMEMORACIJE

Sokolsko društvo Zagreb III. održalo je 29. maja komemorativnu sjednicu u spomen pok. narodnom borcu prof. Vjeoslavu Spinčiću. Starješina društva g. dr. Ražem održao je komemorativni govor, a zatim je zaključeno da posebna delegacija društva u odorama prisustvuje pogrebu na Sušaku. Delegacija je odmah poslije sjednice otpovala na Sušak, gdje se pridružila ostalim delegacijama.

MATURANTIMA PAZINSKE GIMNAZIJE IZ 1912. GODINE.

Drugovi: Opatić Vjeoslav, banski savjetnik i ing. Šorli Ivan, inspektor rada, oba u Skoplju, zamolili su me pismom od 19. maja, da organizujem za ove ferije sastanak maturanata bivše pazinske gimnazije iz godine 1912. Rado se odazivam tom pozivu i osjećajući veliku čežnju za tim sastankom molim preko naše »Istre« sve drugove, da mi se hitno javi i da mi iznesu svoje želje u pogledu mesta i dana sastanka. Neka mi svaki tom prilikom javi i točne adrese drugova, koji možda neće

Ivo B. Aničić, sreški načelnik

IZ ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA

Promocija.

Dne 29. V. diplomirao je na Veterinarskom fakultetu zagrebačkog sveučilišta naš član Pivk Ignacije, rodom iz Idrije. Simpatičnom Nacetu iskreno čestitamo!

U FOND „ISTRE“

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom:

»Da bi »Istra« izlazila svakog tjedna redovito u normalnom formatu.«

Bilježimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

»Istra—Trst—Gorica—Subotica za raspodane blokove Din 500.—Jakov Vojnić učit. — Vučak u počast uspomene na druga pok. Ivana Sepića Din 20.—

Učiteljstvo sreza Našice umjesto vjenčanja na grob pok. I. Sepića, škol. nadz. Din 155.—Vrh Mihael — Dr